

ΙΛΙΞΟΣ

Η λήθη
των δικών σου
ελαττωμάτων
γεννά το θράσος.

Δημόκριτος

Κυκλοφορούν
οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

Η Φωνή της Σιγής
Το Κλειδί της Θεοσοφίας
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Το Κλειδί της Θεοσοφίας16€

Η Φωνή της Σιγής.....8€

Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό8€

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός: 4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Διευθυντής: Γεώργιος Σιβρής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Έτος 50ον, Ιανουάριος – Φεβρουάριος – Μάρτιος 2006, Τεύχος 263

Το πρώτο καθήκον που διδάσκεται κανείς στην εσωτερική φιλοσοφία, είναι το να κάνει το καθήκον του οποιοδήποτε κι αν είναι αυτό, δίχως να διστάζει.

Αυτός που παραμελεί το καθήκον του προς τη συνείδησή του, θα παραμελήσει να πληρώσει και το χρέος του προς το γείτονά του.

Έλενα Μπλαβάτσκυ

(Βιβλίο γενεθλίων, κανόνων και αξιωμάτων)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Σελ.

Γεώργιος Σιβρής: Το Θεάρεστο Έργο των Διδασκάλων της Σοφίας.....	3
Έλενα Μπλαβάτσκι: Ο Αριθμός 7.....	7
Bernard P. Grenfell: Λόγια του Ιησού	13
Κρισναμούρτι: Η Δράση στις Σχέσεις.....	16
Η ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ADYAR	20
Χένρυ Στιλ Όλκοτ: Ο Ασκητισμός (Μια φιλική συμβουλή).....	24
Sir Edwin Arnold: Το Βασάνισμα του Υλικού Σώματος.....	28
Dorothy Foltz-Gray: Ο Παράγοντας της Ευτυχίας (ψυχολογία).....	30
Paulo Coelho: Για την Αγάπη	33
Μαίρη Ζωγράφου: Αρσινόη Β' η Φιλάделφος.....	34
Ιφιγένεια Κασταμονίτη: Τα Έργα του Εμπεδοκλή.....	37
Στωβαίου Ανθολόγιο: Η Εγκράτεια στη Διατροφή.....	46
Βιβεκανάντα: Οι Φτωχοί Άνθρωποι	48
C. W. Leadbeater: Η Θεοσοφική Στάση απέναντι στη Ζωή.....	51
W. E. Soothill: Το Ταό τε Τσινγκ.....	57
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ	61
Μεταξύ μας	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά. Αν και βρίσκεται ακόμη υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΘΕΑΡΕΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Γ. Σιβρής

Η αρχαία σοφία όλων των θρησκειών και των φιλοσοφιών μάς αποκαλύπτει την ύπαρξη μιας κατηγορίας εξελιγμένων πνευματικών όντων ακαθορίστου αριθμού, της λεγόμενης Μεγάλης Λευκής Αδελφότητας, που ονομάζονται και Διδάσκαλοι της Σοφίας. Κατά την παράδοση, οι Διδάσκαλοι αυτοί είναι τελειωμένες ψυχές οι οποίες απελευθερωμένες πλέον από τον τροχό του Κάρμα, από την σκληρή δηλαδή και αδυσώπητη ανθρώπινη μοίρα μετά από διαδοχικές ζωές, είχαν επιλέξει να παραμείνουν σε επαφή με την ανθρωπότητα ώστε να τη βοηθούν στο μονοπάτι της εξέλιξης.

Όπως αναφέρεται στα «Πόδια του Διδασκάλου», ο Θεός έχει ένα σχέδιο και αυτό το σχέδιο είναι η εξέλιξη. Και όταν ο άνθρωπος το δει μια φορά και το νοιώσει πραγματικά, δεν μπορεί πια να μην εργάζεται γι' αυτό και να μη συνταυτίσει τον εαυτό του μαζί του. Τόσο είναι δοξασμένο και ωραίο. Έτσι, όταν το γνωρίζει, τάσσεται με το μέρος του Θεού, είναι σταθερά αφοσιωμένος στο καλό και αντιτάσσεται στο κακό. Εργάζεται για την εξέλιξη και όχι για το ατομικό του συμφέρον. Όπως αναφέρεται πάλι στην παράδοση, ο Θεός πριν δημιουργήσει το ανθρώπινο γένος, είχε συλλάβει και διαμορφώσει το πρότυπο του Τέλειου Ανθρώπου, και το Σχέδιό Του αποβλέπει στην κατ' εικόνα και ομοίωση του ανθρώπου με το τέλει αυτό πρότυπο, με τον αρχέγονο δηλαδή πρόγονό του.

Τα θεία λοιπόν όντα, που έχουν αποκτήσει επίγνωση του ιδανικά αυτού προτύπου, έγιναν η αντανάκλασή του και απέβησαν οι Διδάσκαλοι του ανθρώπινου γένους. Και κάθε ανθρώπινο όν που φθάνει σε ανάλογο βαθμό τελειότητας, γίνεται μέλος της μεγάλης αυτής οικογένειας και τίθεται στην υπηρεσία του Θεού και της ανθρωπότητας, διότι αξιώθηκε να δει και να νοιώσει το ιδανικό πρότυπό του, δηλαδή το υπόδειγμα του Τέλειου Ανθρώπου. Επομένως, το σχέδιο αυτό δεν είναι μια απλή σύλληψη, ένα απλό πρόγραμμα προς εφαρμογή αλλά μία ζώσα Ύπαρξη, μια εκπόρευση από την Αρχή, ένα υπόδειγμα προς εξομοίωση του οποίου τείνουν όλοι οι άνθρωποι. Ο Διδάσκαλος της Σοφίας αποτελούν την ομοίωση αυτού του υποδείγματος, και επειδή έχουν γνωρίσει και αισθανθεί τη δόξα και το μεγαλείο του, θέλουν να βοηθήσουν με κάθε τρόπο και τα άλλα ανεξέλικτα ανθρώπινα πλάσματα να φθάσουν στο δικό Τους επίπεδο, και να μοιραστούν μαζί Τους τη Θεία Γνώση.

Αυτή είναι η Διαθήκη και η μεγαλοψυχία του Θεού προς το δημιουργήμά Του. Να φθάσει στον ανώτερο βαθμό θεϊκότητας και να μετάσχει της θείας ευχαριστίας. Και προς επίτευξη αυτού του σκοπού, η προσφορά των Διδασκάλων της Σοφίας προς το ανθρώπινο γένος είναι πολύτιμη και ανεκτίμητη. Έχοντας ανακαλύψει οι ίδιοι ένα σπάνιο θησαυρό, θέλουν να τον μοιραστούν με τους νεότερους αδελφούς τους, με την πάσχουσα και δοκιμαζόμενη ανθρωπότητα. Έχοντας ελευθερωθεί οι ίδιοι από τα δεσμά της κακής μοίρας, επιθυμούν να ελευθερώσουν και τους υπόλοιπους δεσμώτες και να τους φέρουν στο δικό Τους φωτεινό κόσμο. Να τους βοηθήσουν να βγουν από τον εχθρικό και αφιλόξενο αυτό κόσμο μας στον οποίο δεσπόζουν η σύγχυση και η πλάνη, και να μεταβούν στο δικό Τους οικείο και φιλικό περιβάλλον όπου λάμπει το φως της Αλήθειας.

Ο σεβασμός μας επομένως, και η ευγνωμοσύνη προς τα Θεία αυτά Όντα θα πρέπει να είναι μεγάλος και απεριόριστος. Προς χάριν της ανθρωπότητας, τα φωτεινά αυτά πνεύματα έχουν αποποιηθεί τη γαλήνη και την απραξία της Νιρβάνα, και έχουν κατέλθει στα κατώτερα πεδία, στον αστρικό κόσμο όπου δίνουν τη μάχη ενάντια στις δυνάμεις του σκότους, και για να μπορούν να επικοινωνούν με τους ανθρώπους, να ενεργούν στις διάνοιές τους αφαιρώντας από αυτές την καταχνιά της πλάνης, και φωτίζοντάς τις.

«Και η πάλη αυτή», όπως λέγει ο Απόστολος Παύλος, «δεν είναι εναντίον εις αίμα και σάρκα, αλλά εναντίον εις τας αρχάς, εναντίον εις τας εξουσίας, εναντίον εις τους κοσμοκράτορας τού σκότους του αιώνος τούτου, εναντίον εις τα πνεύματα της πονηρίας εν τοις επουρανίοις».

Στην ίδια μάχη αναφέρεται και το μεγάλο Ινδικό έπος της Μαχαμπαράτα, που έλαβε χώρα στη λίμνη Κουρουξέστρα της βόρειας Ινδίας, μεταξύ δύο οικογενειών – των Κουράβα και των Παντάβα. Ο άνθρωπος λοιπόν, δεν είναι μόνος του στον ιερό αυτό αγώνα κατά του κακού, αλλά έχει συμπαρασάτες του τους Αόρατους Βοηθούς του, οι οποίοι δίνουν τη μάχη της επικράτησης του καλού για λογαριασμό του ανθρώπου. Ούτε είναι αυτόφωτος αλλά αντλεί τη φώτισή του από τα Θεία Έντα που του συμπαραστέκονται, και αυτά με τη σειρά τους αντλούν το φως από τους ανώτερους, τους αθάνατους Θεούς. Υπάρχει ένα μόνο φως, το Αρχέγονο απαστράπτον Φως της Αλήθειας, το οποίο μεταδίδεται μέσω της Ουράνιας Ιεραρχίας στους Διδασκάλους, και από Εκείνους στους ανθρώπους.

Τα πνεύματα αυτά, τα Θεία Έντα, συναντώνται σε όλες ανεξαιρέτως τις παραδόσεις με διαφορετικά ονόματα. Αποτελούν τον τελευταίο κρίκο της Ουράνιας Ιεραρχίας και εντάσσονται στις αγγελικές δυνάμεις. Ανήκουν, ως εκ τούτου, στην κατηγορία των «ζώντων» και υπηρετούν το Θεό φροντίζοντας για την εφαρμογή του Νόμου και του Σχεδίου της Εξέλιξης. Με την ιδιότητά Τους αυτή, βρίσκονται κοντά στους ανθρώπους και αποτελούν τους μεσάζοντες μεταξύ Θεού και ανθρώπων. Ο Πλάτων λέει ότι είναι μια τάξη εξελιγμένων που προέρχονται από το ανθρώπινο γένος. Τους αποκαλεί εντοπίους θεούς, φύλακες των βροτών που παρακολουθούν, καταγράφουν και αναγγέλλουν στους θεούς τις ανθρώπινες πράξεις. Λέγει επίσης ότι είναι οι προφήτες των Μουσών, οι «υπέρ τας κεφαλάς μας» τραγουδιστές που συνδράμουν τους φιλοσοφούντες, και τους αποκαλεί «τέτιγες». Ο Πυθαγόρας τούς ονομάζει χθόνιους θεούς, μια τάξη όντων που βρίσκονται μεταξύ θεών και ανθρώπων και εντάσσονται στη χωρία των αγγέλων, μεριμνούντες με το δικό Τους τρόπο για το καλό της ανθρωπότητας. Τους κατατάσσει δε στο «Χρυσούν Γένος».

Ο Πλούταρχος υποστηρίζει ότι είναι αξιωματούχοι των θεών, οι οποίοι επιστατούν στις τελετές Αυτών, και ιεουργούν στα Μυ-

στήρια, ενώ άλλοι εξ αυτών περιφέρονται ανά τον κόσμο τιμωρόντας πράξεις υπερηφάνειας και μεγάλης αδικίας. Και υπάρχουν άλλοι, του οποίους ο Ησίοδος αποκαλεί δαίμονες και τους προσγορεύει πολύ εντυπωσιακά ως «δότες πλούτου που έχουν γι' αυτό ένα βασιλικό δικαίωμα». Λέγει επίσης ο Πλούταρχος ότι μεταξύ των δαιμόνων, ακριβώς όπως και μεταξύ των ανθρώπων, υπάρχουν διάφοροι βαθμοί αγαθότητας. Ότι σε μερικούς από αυτούς μπορούν ακόμη να βρεθούν ασθενικά κατάλοιπα συναισθηματισμού και λανθασμένης λογικής, ενώ σε άλλους τα κατάλοιπα αυτά είναι σημαντικά και δύσκολο να εξαλειφθούν. Αλλά σε κάθε περίπτωση όμως, η καθαρότερη έκφραση και γνωστοποίηση της αλήθειας περί των δαιμόνων μπορεί να αποκτηθεί μόνο από τα Μυστήρια. «Περί αυτών όμως», λέγει ο Ηρόδοτος, «τα χείλη μου πρέπει να είναι σφραγισμένα από σεβασμό».

Στην Ινδική παράδοση τα όντα αυτά ανήκουν στην τάξη των Ουράνιων Βραχμάνων, που είναι απελευθερωμένα άτομα, ή ένα σύνολο πνευμάτων που απαρτίζουν την Ουράνια Βραχμανική κοινότητα κι έχουν κατακτήσει ένα υψηλό επίπεδο εξέλιξης. Μερικοί από αυτούς τίθενται στην υπηρεσία των εκάστοτε Παγκόσμιων Εκπαιδευτών, όπως ήταν ο Χριστός και ο Βούδας. Φράση του Ευαγγελίου λέγει:

«Και ιδού, άγγελοι κατήλθον και υπηρετούν Αυτόν».

Στη βουδιστική εξάλλου παράδοση αναφέρονται τα εξής: Ο σκοπός του Βούδα είναι να κατευθύνει όλες τις ζώσες υπάρξεις προς βαθμούς πνευματικής τελειότητας, που επιτυγχάνονται στα πλαίσια της ζωής, και έτσι να τους βοηθήσει με τη συνδρομή των Μποντισάττβας στη σταδιακή πρόοδο σε ανώτερα επίπεδα πνευματικότητας. Στην Καμπάλα των Εβραίων, ο αόρατος κόσμος των θείων όντων περιγράφεται με μια λέξη: ΣΕΚΙΝΑ, και σημαίνει τη Θεία Παρουσία. Είναι η μεγάλη πνευματική κοινότητα που επαγρυπνεί στο πλευρό της αγωνιζόμενης ψυχής, και χάριν αυτής κατέρχεται στη «γη της δουλείας».

Θα μπορούσαμε εν κατακλείδι να πούμε ότι, τα Θεία αυτά Όντα είναι οι Θεματοφύλακες της Αρχαίας Παράδοσης, Ότι είναι οι Διερμηνείς των Θεών, το «Πνεύμα το Άγιον, το λαλήσαν δια των προφητών».

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ 7

Έλενα Π. Μπλαβάτσικυ

(Από το περιοδικό "The Theosophist", Ιούνιος 1880)

Στη μακρινή αρχαιότητα αποδιδόταν μεγάλη σημασία στους αριθμούς. Δεν υπήρχε λαός που να μην είχε κάποιο είδος φιλοσοφίας ή παράδοσης, και να μην έδινε μεγάλη σπουδαιότητα στους αριθμούς, όσον αφορά την εφαρμογή τους στα θρησκευτικά έθιμα, στην καθιέρωση των εορτών, των συμβόλων, των δογμάτων, ακόμα και στη γεωμετρική κατανομή των αυτοκρατοριών. Το μυστηριώδες αριθμητικό σύστημα του Πυθαγόρα φαίνεται ότι δεν ήταν κάτι εντελώς καινούργιο όταν εμφανίστηκε το 600 π.Χ. Το αποκρυφιστικό νόημα των διαφόρων αριθμητικών ψηφίων και των συνδυασμών τους αποτελούσε μέρος των διαλογισμών των σοφών κάθε λαού, και δεν είναι μακριά η ημέρα κατά την οποία η σημερινή σκεπτικιστική και άπιστη Δύση, υποχρεωμένη από την αιώνια κυκλική επιστροφή των γεγονότων, θα πρέπει να παραδεχτεί ότι σ' αυτή την κανονική περιοδικότητα των εκ νέου επανερχόμενων συμβάντων, υπάρχει κάτι περισσότερο από μια τυφλή τύχη ή σύμπτωση. Ήδη οι Δυτικοί «σοφοί» μας άρχισαν να το παρατηρούν. Τώρα τελευταία, άνοιξαν τ' αυτιά τους και άρχισαν να ασχολούνται με κύκλους, αριθμούς και όλα αυτά που μέχρι πριν λίγα χρόνια είχαν ρίζες στη λήθη, στα παλιά δωμάτια της μνήμης, όπου τα είχαν κλείσει με σκοπό να μην τα ξεκλειδώσουν ποτέ, παρά μόνο για να κοροϊδέψουν τις αλλόκοτες και παράδοξες προκαταλήψεις των «αντιεπιστημονικών» προγόνων τους.

Ως καινοτομία θα πρέπει να θεωρήσουμε το γεγονός ότι, η παλιά γερμανική εφημερίδα 'DIE GEGENWART' δημοσίευσε ένα σοβαρό και σωστό άρθρο για «τη σημασία του αριθμού 7», το οποίο παρουσιάζει στους αναγνώστες της ως «Πολιτιστικό – ιστο-

ρικό Δοκίμιο». Αφού αναφέρουμε πρώτα μερικά αποσπάσματα από το άρθρο αυτό, ίσως προσθέσουμε και κάτι επιπλέον. Ο συγγραφέας του λέει:

«Ο αριθμός 7 θεωρούνταν ιερός όχι μόνο απ' όλα τα αναπτυνόμενα έθνη της αρχαιότητας και της Ανατολής, αλλά έχαιρε μεγάλο σεβασμό και στα νεότερα έθνη της Δύσης. Η αστρονομική προέλευση αυτού του αριθμού προσδιορίζεται πέρα από κάθε αμφιβολία. Ο άνθρωπος, αισθανόμενος τον εαυτό του νοητικά αδύναμο, εξαρτήθηκε από τις ουράνιες δυνάμεις και παντού και πάντοτε υπέτασσε τη γη στον ουρανό. Έτσι, τα μεγαλύτερα και φωτεινότερα ουράνια σώματα έγιναν γι' αυτόν οι σπουδαιότερες και οι ανώτερες δυνάμεις. Τέτοια σώματα ήταν οι πλανήτες, τους οποίους ολόκληρη η αρχαιότητα αριθμούσε σε επτά. Με την πάροδο του χρόνου μεταμορφώθηκαν σε επτά θεότητες. Οι Αιγύπτιοι είχαν επτά πρώτους και ανώτερους θεούς, οι Φοίνικες επτά Κάβειρους, οι Πέρσες τα επτά ιερά άλογα του Μίθρα, οι Πάρσοι επτά αγγέλους σε αντίθεση με επτά δαίμονες, και επτά ουράνιες κατοικίες σε αντιστοιχία με επτά κατώτερες περιοχές. Για να παρουσιάσουν καθαρότερα αυτή την ιδέα σε συγκεκριμένη μορφή, οι επτά θεοί συχνά απεικονίζονταν σαν μια επτακέφαλη θεότητα. Ολόκληρος ο ουρανός υποτασσόταν στους επτά πλανήτες, και έτσι σ' όλα σχεδόν τα θρησκευτικά συστήματα βρίσκουμε επτά ουρανούς»

Ας δούμε τώρα μερικές ακόμη εφαρμογές του αριθμού 7:

Η δοξασία στις Sapta Loka (επτά περιοχές) της βραχμανικής θρησκείας έχει παραμείνει πιστή στην αρχαϊκή φιλοσοφία, και ποιος ξέρει αν η ίδια ιδέα δεν προέρχεται από την Αρναβάρτα, αυτή την κοιτίδα όλων των φιλοσοφιών και μητέρα όλων των μεταγενέστερων θρησκειών. Το αιγυπτιακό δόγμα της «μετεμψύχωσης», ή μετανάστευσης της ψυχής δίδασκε ότι υπήρχαν επτά καταστάσεις εξαγνισμού και προοδευτικής τελειοποίησης. Οι Βουδιστές όμως, δεν πήραν από την Αίγυπτο αλλά από τους Αρίους σοφούς της Ινδίας, την ιδέα για τα επτά στάδια προοδευτικής ανάπτυξης της ασώματης ψυχής, που παριστάνονται αλληγορικά στους ναούς τους με τα επτά πατώματα και τα ομπρελοειδή σκέπαστρα, τα οποία σταδιακά μειώνονται σε μέγεθος όσο πλησιάζουν την κο-

ρυφή της παγόδας. Στη μυστηριώδη λατρεία του Μίθρα υπήρχαν επτά πύλες, επτά βωμοί, επτά Μυστήρια. Οι ιερείς πολλών ανατολικών εθνών υποδιαιρούνταν σε επτά βαθμούς, επτά σκαλιά οδηγούσαν στους βωμούς, ενώ στους ναούς έκαιγαν κεριά σε επτάφωτα κηροπήγια. Μερικές από τις τεκτονικές Στοές έχουν μέχρι σήμερα επτά και δεκατέσσερα σκαλιά.

Οι επτά πλανητικές σφαίρες χρησιμοποιούν επίσης σαν πρότυπο για διαιρέσεις κρατών και οργανισμών. Η Κίνα π.χ. ήταν χωρισμένη σε επτά επαρχίες και η αρχαία Περσία σε επτά σατραπείες. Σύμφωνα με τον αραβικό θρύλο, επτά άγγελοι δροσίζουν τον ήλιο με πάγο και χιόνι για να μην κάνει στάχτη τη γη, ενώ επτά χιλιάδες άγγελοι φυσούν και βάζουν σε κίνηση τον ήλιο κάθε πρωί. Τα δύο παλαιότερα ποτάμια – ο Γάγγης και ο Νείλος – έχουν το καθένα από επτά εκβολές. Η Ανατολή είχε στην αρχαιότητα επτά μεγάλα ποτάμια: το Νείλο, τον Τίγρη, τον Ευφράτη, τον Όξο (Amu Darya), τον Ιαξάρτη (Syr Darya), τον Άραξο και τον Ινδό. Είχε επίσης επτά περίφημους θησαυρούς, επτά πόλεις γεμάτες χρυσό, επτά θαύματα του κόσμου κλπ. Ο αριθμός 7 παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην αρχιτεκτονική των ναών και των ανακτόρων. Η περίφημη παγόδα του Churingham περιβάλλεται από επτά τετράγωνα τείχη, χρωματισμένα με επτά διαφορετικές χρώματα ενώ στο μέσον κάθε τείχους υπάρχει μια επταόροφη πυραμίδα. Το ίδιο γινόταν κατά την προκατακλυσμιαία εποχή στο ναό του Μπορσίτα - τώρα Birš Nimrud - που είχε επτά βάθρα τα οποία συμβόλιζαν τους επτά ομόκεντρους κύκλους των επτά σφαιρών, και το καθένα ήταν κτισμένο με τούβλα και μέταλλα τέτοια που να ανταποκρίνονται στα χρώματα του κυβερνώντος πλανήτη της αντίστοιχης σφαίρας.

Μας λένε πως όλα αυτά είναι απομεινάρια του «παγανισμού», ίχνη προκαταλήψεων των παλιών λαών τα οποία, όπως οι κουκουβάγιες και οι νυχτερίδες σε σκοτεινή υπόγεια σπηλιά, πέταξαν μακριά για να μην ξαναγυρίσουν ποτέ πια μπροστά στο λαμπρό φως του χριστιανισμού. Αλλά αυτή είναι μια δήλωση που πολύ εύκολα ανασκευάζεται.

Ο συγγραφέας τού παραπάνω άρθρου της γερμανικής εφημερίδας, έχει συλλέξει εκατοντάδες περιπτώσεις για να δείξει ότι όχι μόνο οι παλαιοί χριστιανοί, αλλά ακόμα και οι σημερινοί έχουν

διατηρήσει τον αριθμό 7 τόσο ιερό όσο και πριν, και μπορούν να βρεθούν χιλιάδες περιπτώσεις που να το αποδεικνύουν. Ας αρχίσουμε με τον αστρονομικό και το θρησκευτικό υπολογισμό των Ρωμαίων παγανιστών, που διαιρούσαν την εβδομάδα σε επτά ημέρες και θεωρούσαν την έβδομη ημέρα ως την πιο ιερή, αφιερωμένη στον Ήλιο ή τον Δία. Αν μας πουν όλα τα χριστιανικά έθνη ότι δεν έχουν πάρει από τους Ρωμαίους παγανιστές την Κυριακή τους, την ημέρα του Κυρίου, αλλά από τους Εβραίους θεϊστές, τότε γιατί δεν τηρείται το Σάββατο ως ημέρα του Κυρίου αντί της Κυριακής, ή της ημέρας του Ήλιου;

Στο Ινδικό έπος «Ραμαγιάνα» αναφέρονται επτά αυλές στις κατοικίες των Ινδών βασιλέων, ενώ επτά πύλες γενικά οδηγούσαν στους περίφημους ναούς και στις πόλεις της αρχαίας Ινδίας. Από πού όμως οι Frieslanders ή Έπαρχοι της χριστιανικής εποχής είχαν προσκολληθεί στον αριθμό επτά όταν διαιρούσαν τις επαρχίες και επέμεναν να πληρώνουν επτά φένιχ ως φόρο; Η Αγία Ρωμαϊκή και Χριστιανική αυτοκρατορία είχε επτά Εκλέκτορες. Οι δε Ούγγροι, μετανάστευσαν κάτω από την αρχηγία επτά Δουκών και ίδρυσαν επτά πόλεις που τώρα ονομάζονται Τρανσυλβανία.

Αν η παγανιστική Ρώμη χτίστηκε επάνω σε επτά λόφους, η Κωνσταντινούπολη είχε επτά ονόματα: Βυζάντιο, Αντωνία, Νέα Ρώμη, Πόλη του Κωνσταντίνου, Αυτή που χωρίζει τα Μέρη του Κόσμου, Πόλη με τους Επτά Λόφους και Πόλη με τους επτά Πύργους. Από τους Μωαμεθανούς πολιορκήθηκε επτά φορές, και αλώθηκε μετά από επτά εβδομάδες από τον έβδομο Σουλτάνο των Οσμανιδών.

Για τους Ανατολικούς λαούς, οι επτά πλανητικές σφαίρες αντιπροσωπεύονται από τους επτά κρίκους που φορούν οι γυναίκες στα επτά μέρη του σώματος – κεφάλι, λαιμό, χέρια, πόδια, αυτιά, μύτη και γύρω από τη μέση. Αυτοί οι επτά κρίκοι ή κύκλοι προσφέρονται μέχρι σήμερα από τους γαμπρούς της Ανατολής στις νύφες τους. Στα περσικά τραγούδια, η ομορφιά της γυναίκας αποτελείται από επτά θέλητρα.

Οι επτά πλανήτες διατηρούν πάντα την ίδια απόσταση μεταξύ τους και περιστρέφονται στην ίδια τροχιά. Έτσι, μ' αυτή την κίνηση μάς προβάλλεται η ιδέα της αρμονίας του Σύμπαντος. Μ' αυτή

την έννοια, ο αριθμός 7 έγινε ιδιαίτερα ιερός και ακόμα διατηρεί τη σπουδαιότητά του για τους αστρολόγους. Οι Πυθαγόρειοι θεωρούσαν τον αριθμό αυτό ως εικόνα και πρότυπο της θείας τάξης και της αρμονίας στη Φύση. Ήταν ο αριθμός που περιλάμβανε δύο φορές τον ιερό αριθμό τρία ή την τριάδα, στην οποία προστίθεται το ένα ή η θεία μονάδα. Όπως η αρμονία της Φύσης ηχεί στο πληκτρολόγιο του διαστήματος ανάμεσα στους επτά πλανήτες, έτσι και η αρμονία του ήχου που ακούγεται, λαμβάνει χώρα σε χαμηλότερο επίπεδο με τη μουσική κλίμακα των επτά τόνων. Από εκεί προέρχονται οι επτά αυλοί στη σύριγγα του θεού Πάνα (ή της Φύσης) των οποίων, το σταδιακά σημειούμενο μέγεθος απεικονίζει την απόσταση μεταξύ των πλανητών. Το ίδιο συμβαίνει και με την επτάχορδη λύρα του Απόλλωνα.

Αποτελούμενος από την ένωση του αριθμού τρία (σύμβολο της θείας τριάδας σε όλους τους λαούς, χριστιανικούς και παγανιστικούς) και του τέσσερα (σύμβολο των κοσμικών δυνάμεων ή στοιχείων), ο αριθμός 7 δείχνει συμβολικά την ένωση της θεότητας με το σύμπαν. Αυτή η Πυθαγόρεια ιδέα εφαρμόστηκε από τους χριστιανούς – κυρίως στο Μεσαίωνα – οι οποίοι χρησιμοποίησαν ευρέως τον αριθμό αυτό στο συμβολισμό της ιερής αρχιτεκτονικής τους. Έτσι, για παράδειγμα, ο περίφημος καθεδρικός ναός της Κολωνίας και η Εκκλησία των Δομινικανών στο Ρέγκενσμπουργκ αναπτύσσουν αυτό τον αριθμό και στις μικρότερες ακόμη αρχιτεκτονικές τους λεπτομέρειες. Ο μυστικιστικός αριθμός 7 δεν είχε μικρότερη σημασία στον κόσμο της διανόησης και της φιλοσοφίας. Η Ελλάδα είχε επτά σοφούς, και η εκπαίδευση των αγοριών στην αρχαία Σπάρτη άρχιζε στα επτά τους χρόνια, όπως και στην αρχαία Περσία. Είχε επτά ελεύθερες τέχνες – γραμματική, ρητορική, διαλεκτική, αριθμητική, γεωμετρία, μουσική, αστρονομία, όπως και ο χριστιανικός Μεσαίωνας.

Στο Μεσαίωνα ένας όρκος έπρεπε να δοθεί μπροστά σε επτά μάρτυρες και αυτός προς τον οποίο δινόταν, ραντίζόταν επτά φορές με αίμα. Οι λιτανείες γύρω από τους ναούς γινόταν επτά φορές και οι πιστοί έπρεπε να γονατίσουν επτά φορές πριν προφέρουν ευχή. Οι Μωαμεθανοί προσκυνητές γυρίζουν γύρω από την ιερή πέτρα Καάμπα, επτά φορές. Τα ιερά σκεύη κατασκευάζονται

από χρυσό και ασήμι που έχουν εξαγνιστεί επτά φορές.

Η τοποθεσία των παλαιών γερμανικών «δικαστηρίων» οριζόταν από επτά δένδρα, κάτω από τα οποία κάθονταν επτά δικαστές που απαιτούσαν επτά μάρτυρες. Απειλούσαν τον ένοχο με επταπλή τιμωρία, ενώ απαιτούσαν επταπλό εξαγνισμό για την επταπλή ανταμοιβή που υπόσχονταν στον ενάρετο. Όλοι γνωρίζουν τη μεγάλη σπουδαιότητα που δίνουν στη Δύση στον έβδομο γιο ενός έβδομου γιου. Στη Γερμανία, ο βασιλιάς και ο αυτοκράτορας δεν μπορεί να αρνηθεί να βαφτίσει έναν έβδομο γιο, ακόμα κι αν είναι γιος ζητιάνου. Στην Ανατολή, όταν συμφιλιώνονται ύστερα από φιλονικία ή όταν υπογράφουν συνθήκη ειρήνης, οι αρχηγοί ανταλλάσσουν επτά ή σαράντα εννιά (επτά φορές επτά) δώρα.

Αν προσπαθήσουμε να αναφέρουμε όλα τα πράγματα που περιλαμβάνονται σ' αυτό το μυστηριώδη αριθμό, θα χρειαστούμε μια ολόκληρη βιβλιοθήκη. Ας τελειώσουμε λοιπόν αναφέροντας λίγα μόνο ακόμη: Οι θρυλικοί πόλεμοι διαρκούσαν επτά χρόνια, επτά μήνες και επτά ημέρες. Οι μαχόμενοι ήρωες ήταν επτά, ή εβδομήντα ή επτακόσιοι, ή επτά χιλιάδες. Οι πριγκίπισσες στα παραμύθια έμεναν επτά χρόνια μαγεμένες και οι μπότες τού περίφημου γάτου δρασκελίζαν επτά λεύγες. Στις χριστιανικές θρησκείες – Ρωμαιοκαθολικών και Ορθόδοξων – το παιδί δεν είναι υπεύθυνο για κανένα έγκλημα μέχρι τα επτά του χρόνια, και αυτή είναι η κατάλληλη ηλικία για να πάει να εξομολογηθεί, κλπ.

Αν οι Ινδουιστές σκεφτούν τον Μανού τους και θυμηθούν το περιεχόμενο των παλιών στίχων των Σάστρας, θα βρουν δίχως αμφιβολία, την προέλευση όλου αυτού του συμβολισμού. Πουθενά αλλού ο αριθμός 7 δεν είχε τόσο κυρίαρχη θέση όσο στους παλιούς Άριους της Ινδίας. Δεν έχουμε παρά να σκεφτούμε τους επτά σοφούς Ρίσις, τους επτά κόσμους, τις επτά ιερές πόλεις, τα επτά ιερά νησιά, τις επτά ιερές θάλασσες, τα επτά ιερά βουνά, τις επτά ερήμους, τα επτά ιερά δένδρα κλπ, για να δούμε τη δυνατότητα της υπόθεσης. Τόσο οι Άριοι όσο και οι Βραχμάνοι της Ινδίας δεν δανείστηκαν ποτέ τίποτε και ήταν υπερβολικά περήφανοι και αποκλειστικοί γι' αυτό.

Αυτό λοιπόν είναι το μυστήριο και η ιερότητα του αριθμού 7.

ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

(150 – 300 μ.Χ.)

Bernard P. Grenfell

Στην άκρη της Λιβυκής ερήμου και περίπου 120 μίλια νότια του Καΐρου, μια σειρά από χαμηλούς λόφους που είναι γεμάτοι από σπασμένα ρωμαϊκά και αραβικά κεραμικά, σημαδεύει τη θέση όπου βρισκόταν άλλοτε η Οξύρρυγχος. Η μεγάλη έκταση την οποία κάλυπτε η πόλη αυτή, το μέγεθος των ερειπωμένων κτιρίων και του προστατευτικού τείχους της που ακόμα διακρίνονται, υποδηλώνουν τη σημαντικότητα της μεγάλης πόλης που άνθισε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, και αποτέλεσε ένα από τα κυριότερα πολιτιστικά κέντρα της Αιγύπτου την εποχή του πρώιμου χριστιανισμού.

Η αρχαία Οξύρρυγχος τράβηξε την προσοχή πολλών αρχαιολόγων που είχαν τον ίδιο σκοπό όπως κι εμείς, δηλαδή την ανακάλυψη ελληνιστικών παπύρων και το θησαυρό των γνώσεων που έκρυβαν μέσα τους. Η δική μας ανακάλυψη δικαίωσε τις προσπάθειές μας. Σ' ένα σωρό από «σκουπίδια» κοντά στο αρχαίο νεκροταφείο, ανακαλύψαμε πολλούς τέτοιους πάπυρους που χρονολογούνται από τον 1ο έως τον 8ο αιώνα μ.Χ., και περιέχουν κάθε είδους θέματα στο κείμενό τους. Κανένα άλλο σημείο στην ευρύτερη περιοχή των ανασκαφών δεν παρουσίασε τόσο σημαντικό αρχαιολογικό ενδιαφέρον, με εξαίρεση την τοποθεσία της πόλης της βασίλισσας Αρσινόης.

Εδώ, θα αναφερθώ σ' έναν πολύ ιδιαίτερο πάπυρο που περιλαμβάνόταν στα ευρήματά μας, και περιέχει μια συλλογή διδασκαλιών του Ιησού. Κάποια από αυτά τα Λόγια του μας φαίνονται γνωστά, ενώ άλλα είναι μάλλον καινούργια για μας. Ο πάπυρος αυτός

δεν ήταν τυλιγμένος σε ρολό με το γνωστό τρόπο των αρχαίων συγγραμμάτων αλλά αποτελούσε τη σελίδα ενός βιβλίου από πάπυρο, γεγονός που φυσικά αποκλείει την περίπτωση να γράφτηκε τον 1ο αιώνα μ.Χ. ενώ παράλληλα, δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το αν ανήκει στο πρώτο μισό του 2ου αιώνα μ.Χ. Ήταν ανακατεμένος με άλλους πάπυρους που χρονολογούνται στους τρεις πρώτους αιώνες της μετά Χριστό εποχής, και ο γραφικός χαρακτήρας του κειμένου του, παρουσιάζει μια πολύ χαρακτηριστική όψη που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να γράφτηκε αργότερα από τον 3ο αιώνα μ.Χ. Έτσι καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η σωστή χρονολογία συγγραφής του θα πρέπει να κυμαίνεται γύρω στο 150 -300 μ.Χ.

Το κείμενο αυτής της σελίδας θυμίζει κάποιες από τις διδασκαλίες του Ιησού που περιέχονται στην Καινή Διαθήκη, αλλά δεν υπάρχει πουθενά αναφορά σε μια ιδιαίτερη χριστιανική οργάνωση. Το περιεχόμενο δε αυτών των διδασκαλιών διαχωρίζουν τα Λόγια από την «απόκρυφη» λογοτεχνία του δεύτερου μισού του 2ου αιώνα μ.Χ., και μας οδηγούν στη χρονική περίοδο πριν από τη συγγραφή και την τελική διαμόρφωση των Κανονικών Ευαγγελίων. Ερευνήθηκε αρχικά η πιθανότητα να προέρχονται από το Ευαγγέλιο των Αιγυπτίων ή το Ευαγγέλιο των Εβραίων, αλλά η χρήση του ενεστώτα σε κάθε Λόγιο – «ο Ιησούς λέγει» – απομακρύνει το ενδεχόμενο να αποτελούσαν τμήμα ενός αφηγηματικού Ευαγγελίου. Θα μπορούσε βέβαια να πει κανείς ότι ίσως κάθε Λόγιο ξεχωριστά να είχε εξαχθεί από τα δύο προαναφερθέντα Ευαγγέλια, και να συγκεντρώθηκαν όλα μαζί στο κείμενο αυτού του παπύρου. Δικαιολογείται έτσι το γεγονός ότι τα Λόγια δεν αποτελούν μια συνέχεια το ένα μετά το άλλο, ενώ πολύ μικρή σχέση φαίνεται να υπάρχει ανάμεσά τους. Υπάρχει ακόμη η άποψη ότι ίσως αποτελούν αποσπάσματα πρώιμων Γνωστικών κειμένων, αλλά αυτό δεν έχει πλήρως αποδειχθεί. Η πιο ικανοποιητική εξήγηση φαίνεται να είναι ότι τα Λόγια αποτελούν μια συλλογή μεμονωμένων διδασκαλιών του Ιησού, και είναι διδασκαλίες που αργότερα περιλήφθηκαν στα Κανονικά Ευαγγέλια με μια πιο ολοκληρωμένη μορφή.

Το κείμενο έχει ως εξής: (Διατηρείται η γλώσσα του παπύρου)

ΛΟΓΙΟ 1

-- «και τότε διαβλέψεις εκβαλείν το κάρφος το εν τω οφθαλμώ του αδελφού σου».

ΛΟΓΙΟ 2

--«Λέγει ο Ιησούς, εάν μη νηστεύσητε τον κόσμον ου μη εύρητε την βασιλείαν του θεού. Και εάν μη σαββατίσητε το σάββατον ουκ όψεσθε τον Πατέρα»

ΛΟΓΙΟ 3

-- «Λέγει Ιησούς, έστην εν μέσω του κόσμου, και εν σαρκί ώφθην αυτοίς, και εύρον πάντας μεθύοντας και ουδένα εύρον διψώντα εν αυτοίς, και πονεί η ψυχή μου επί τοις υιοίς των ανθρώπων, ότι τυφλοί εισίν τη καρδιά αυτών»

ΛΟΓΙΟ 4

-- «Εν»

(Διακρίνονται μόνο αυτά τα δύο γράμματα στο μέσον μιας φθαρμένης πρότασης, και πιθανόν να ανήκουν στη λέξη «πτωχεία». Η λέξη αυτή δεν αναφέρεται στα Κανονικά Ευαγγέλια, και έτσι υποθέσαμε ότι πρόκειται για μια καινούργια διδασκαλία)

ΛΟΓΙΟ 5

-- «Λέγει Ιησούς, όπου εάν ώσινε.... θεοί και .. σο ..ε.. έστιν μόνος... τω εγώ είμι μετ' αυτού. Έγειρον τον λίθον κα' κει ευρήσεις με, σχίσον το ξύλον κα' γώ εκεί είμι»

ΛΟΓΙΟ 6

--«Λέγει Ιησούς, ουκ έστιν δεκτός προφήτης εν τη πατρίδι αυτού, ουδέ γιατρός ποιεί θεραπείας εις τους γινώσκοντας αυτόν».

ΛΟΓΙΟ 7

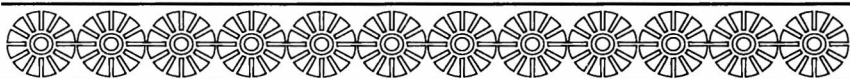
-- «Λέγει Ιησούς, πόλις ωκοδομημένη επ' άκρον όρους υψηλού και εστηριγμένη, ούτε πεσειν δύναται ούτε κρυβήναι».

ΛΟΓΙΟ 8

-- «Εις το ενώπιόν σου»

(Αυτό ίσως να είναι τμήμα μιας μεγαλύτερης πρότασης. Το κείμενο εδώ είναι πολύ φθαρμένο και η διδασκαλία φαίνεται να περιλαμβάνει κάτι καινούργιο)

(Από το βιβλίο: «LOGIA IESOU – Sayings of our Lord from an Early Greek Papyrus», 1897)

Η ΔΡΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Κρισναμούρτι

(Απόσπασμα ομιλίας στο πανεπιστήμιο Berkeley, Καλιφόρνια)
(Μετάφραση: Μαρία Μελισσαροπούλου)

Θεωρώντας το χάος και την αταξία στον κόσμο – τόσο τον εξωτερικό κόσμο όσο και τον εσωτερικό – βλέποντας όλη αυτή τη δυστυχία, την πείνα, τον πόλεμο, το μίσος, την αγριότητα, πολλοί από εμάς θα πρέπει να έχουμε διερωτηθεί τι μπορεί να κάνει κανείς. Ως ανθρώπινα όντα αντιμέτωπα με αυτή τη σύγχυση, τι μπορώ να κάνω εγώ, τι μπορείτε να κάνετε εσείς;

Όταν θέτουμε αυτό το ερώτημα, αισθανόμαστε ότι θα έπρεπε να αφοσιωθούμε σε κάποιο είδος πολιτικής ή κοινωνικής δράσης, ή σε κάποιο είδος θρησκευτικής αναζήτησης και ανακάλυψης. Αισθάνεται κανείς ότι πρέπει να αφιερωθεί κάπου, και παντού στον κόσμο αυτή η επιθυμία έχει γίνει πολύ σημαντική. Έτσι κανείς ή γίνεται ακτιβιστής ή αποσύρεται από αυτό το κοινωνικό χάος και ακολουθεί ένα όραμα. Πιστεύω ότι είναι πολύ πιο σημαντικό το να μην είσαι πουθενά αφιερωμένος, αλλά να συμμετέχεις ολοκληρωτικά στην όλη δομή και φύση της ζωής.

Όταν αφιερώνεις κάπου, τότε αφοσιώνεις σε ένα τμήμα, σε ένα μέρος και τότε το τμήμα αποκτά σημασία, κι αυτό δημιουργεί διαίρεση. Ενώ, όταν κάποιος συμμετέχει πλήρως, ολοκληρωτικά στο συνολικό πρόβλημα της ζωής, η δράση είναι εντελώς διαφορετική. Τότε η δράση δεν στρέφεται μόνο προς τα μέσα, αλλά επίσης και προς τα έξω, βρίσκεται σε σχέση με ολόκληρο το πρόβλημα της ζωής.

Το να συμμετέχεις συνεπάγεται πλήρη σχέση με κάθε πρόβλημα, με κάθε σκέψη, με κάθε αίσθημα του ανθρώπινου νου. Και όταν κάποιος συμμετέχει με τέτοια πληρότητα στη ζωή, όταν δεν εί-

ναι αφοσιωμένος σε κάποιο ιδιαίτερο τμήμα ή κομμάτι της ζωής, τότε πρέπει να δει τι πραγματικά μπορεί να κάνει ως ανθρώπινο ον.

Για τους περισσότερους από εμάς, η δράση προκύπτει από μια ιδεολογία. Πρώτα έχουμε μια ιδέα για το τι πρέπει να κάνουμε, αυτή η ιδέα είναι μια ιδεολογία, ένα σχέδιο, μια συνταγή. Έχοντας διαμορφώσει το τι πρέπει να κάνουμε, ενεργούμε ανάλογα με αυτή την ιδεολογία. Έτσι υπάρχει πάντοτε μια διαίρεση, και από αυτήν προκύπτει σύγκρουση ανάμεσα στη δράση και σ' αυτό που έχεις προκαθορίσει ότι πρέπει να είναι αυτή η δράση. Και καθώς το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μας είναι μια σειρά από συγκρούσεις και αγώνες, διερωτάται κανείς αν μπορεί να ζήσει σ' αυτό τον κόσμο συμμετέχοντας πλήρως σ' αυτόν, και όχι σε κάποιο απομονωμένο μοναστήρι. Αναπόφευκτα, αυτό το ερώτημα φέρνει ένα άλλο, που είναι: «Τι είναι η σχέση, η αλληλεπίδραση;». Διότι αυτό είναι στο οποίο συμμετέχουμε – ο άνθρωπος στη σχέση του με έναν άλλο άνθρωπο – αυτό είναι ολόκληρη η ζωή.

Αν δεν υπήρχαν καθόλου σχέσεις, αν πραγματικά ο καθένας ζούσε σε απόλυτη απομόνωση, η ζωή θα σταματούσε. Ζωή είναι μια κίνηση στη σχέση, στην επικοινωνία. Το να κατανοήσουμε αυτή τη σχέση και το να σταματήσουμε τη σύγκρουση σ' αυτήν, αποτελεί ολόκληρο το πρόβλημά μας: Το να δούμε αν ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει σε ειρήνη, όχι μόνο μέσα του αλλά επίσης και εξωτερικά. Διότι μόνο τότε η συμπεριφορά μας είναι σωστή, και ενδιαφερόμαστε για τη συμπεριφορά μας που είναι η δράση μας. Θα ήταν δυνατό να ρωτήσει κανείς: «Τι μπορεί να κάνει ένα άτομο, ένα ανθρώπινο ον αντιμέτωπο με αυτό το τεράστιο πρόβλημα της ζωής, με τη σύγχυση, τους πολέμους, τις έχθρες, την αγωνία, τον πόνο;». Τι μπορεί να κάνει ένα ανθρώπινο ον για να φέρει μια αλλαγή, μια επανάσταση, μια ριζοσπαστική κατάσταση, ένα νέο τρόπο να βλέπει, να ζει.

Νομίζω ότι είναι λανθασμένη ερώτηση το να πεις: «Τι μπορώ να κάνω για να επιδράσω σ' αυτή την αταξία;» Αν θέσεις αυτό το ερώτημα, τότε το έχεις ήδη απαντήσει: Δεν μπορείς να κάνεις τίποτα. Συνεπώς, αυτό είναι ένα λανθασμένο ερώτημα. Αλλά αν αυτό που σε απασχολεί δεν είναι το τι μπορείς να κάνεις αντιμετωπίζοντας όλη αυτή την τεράστια δυστυχία, αλλά το πώς μπορείς να ζήσεις μια εντελώς διαφορετική ζωή, τότε θα ανακαλύψεις ότι η σχέση σου με

τους ανθρώπους, με ολόκληρη την κοινότητα, με τον κόσμο, υφίσταται μια αλλαγή. Διότι, στο κάτω – κάτω, εσείς κι εγώ ως ανθρώπινα όντα είμαστε ολόκληρος ο κόσμος. Δεν το λέω αυτό ρητορικά αλλά ουσιαστικά. Εγώ κι εσείς είμαστε ολόκληρος ο κόσμος.

Πρέπει να υπάρξει μια αλλαγή στον κόσμο, μια ριζοσπαστική επανάσταση. Δεν είναι δυνατό να ζει κανείς όπως ζει, μια ζωή αστού, μια ζωή επιτολαιότητας, μια ζωή φθηνής ύπαρξης κάθε μέρα. Εάν εσείς κι εγώ ως ανθρώπινα όντα μπορούμε να αλλάξουμε ολοκληρωτικά, τότε οτιδήποτε κάνουμε θα είναι σωστό. Τότε, δεν θα προκαλούμε σύγκρουση μέσα μας, και συνεπώς ούτε και προς τα έξω. Λοιπόν, αυτό είναι το πρόβλημα. Διότι όπως είπαμε, το πώς προχωράει κανείς στη ζωή του, το τι κάνει στην καθημερινή ζωή του – όχι σε μια στιγμή μεγάλης κρίσης αλλά στην πραγματική καθημερινή ζωή – αυτό είναι που έχει την πιο μεγάλη σημασία. Η σχέση, η επικοινωνία είναι η ζωή, και αυτή η σχέση είναι μια συνεχής κίνηση, μια συνεχής αλλαγή.

Λοιπόν το ερώτημά μας είναι:

«Πώς μπορώ εγώ, ή εσείς, να αλλάξουμε τόσο θεμελιακά ώστε αύριο το πρωί να ξυπνήσουμε ως ένα διαφορετικό ανθρώπινο ον, που θα αντιμετωπίζει κάθε πρόβλημα που προκύπτει επιλύοντάς το άμεσα και όχι μεταφέροντάς το σαν φορτίο, ώστε να υπάρχει μεγάλη αγάπη στην καρδιά μας και να βλέπουμε την ομορφιά στους λόφους και το φως στα νερά;»

Για να φέρει κανείς μια τέτοια αλλαγή, είναι προφανές ότι πρέπει να κατανοήσει τον εαυτό του, γιατί η γνώση του εαυτού – όχι θεωρητικά αλλά πραγματικά – οτιδήποτε κι αν είμαστε, έχει την πιο μεγάλη σημασία. Ξέρετε, όταν κάποιος είναι αντιμέτωπος με όλα αυτά τα προβλήματα, τότε είναι βαθύτατα συγκινημένος. Όχι από τις λέξεις, όχι από την περιγραφή διότι η λέξη δεν είναι το αντικείμενο, η περιγραφή δεν είναι αυτό που περιγράφεται.

Όταν κάποιος παρατηρεί τον εαυτό του, όπως είναι πραγματικά, τότε ή συγκινείται μέχρι απελπισίας, ο εαυτός του δεν έχει καμία ελπίδα, είναι άσχημος και άθλιος, ή παρατηρεί τον εαυτό του χωρίς να κάνει καμία αξιολόγηση. Και το να κοιτάξεις τον εαυτό σου χωρίς καμία αξιολόγηση έχει την πιο μεγάλη σημασία, διότι αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος που μπορείς να κατανοήσεις και να γνωρίσεις τον εαυτό σου. Και με το να παρατηρεί κανείς αντικειμενικά τον εαυτό του – κάτι που δεν είναι μια πορεία εγωκεντρι-

σμού ή αυτοαπομόνωσης ή αποκοπής τού εαυτού από το σύνολο της ανθρωπότητας, ή από ένα άλλο ανθρώπινο ον – τότε συνειδητοποιεί πόσο τρομακτικά είναι περιορισμένος. Από τις οικονομικές πιέσεις, από την προπαγάνδα των λεγόμενων θρησκευτικών και πολιτικών οργανισμών. Αυτός ο περιορισμός δεν είναι επιφανειακός αλλά απλώνεται μέσα μας πολύ βαθιά, και διερωτάται κανείς αν μπορεί ποτέ να απελευθερωθεί από αυτόν, διότι αν κανείς δεν είναι ελεύθερος, τότε είναι ένας σκλάβος, τότε ζει σε μια αδιάκοπη σύγκρουση και διαμάχη που έχει γίνει ο αποδεκτός τρόπος ζωής.

Η κατανόηση του εαυτού είναι δυνατή μόνο με το να αποκτήσουμε επίγνωση των σχέσεών μας. Μόνο στη σχέση, στην επικοινωνία μπορούμε να παρατηρούμε τον εαυτό μας, εκεί εκτίθενται όλες οι αντιδράσεις, όλοι οι περιορισμοί. Έτσι, στις σχέσεις αποκτούμε επίγνωση της πραγματικής κατάστασης του εαυτού.

(Επιλογή, Ασπα Κωστοβασίλη)

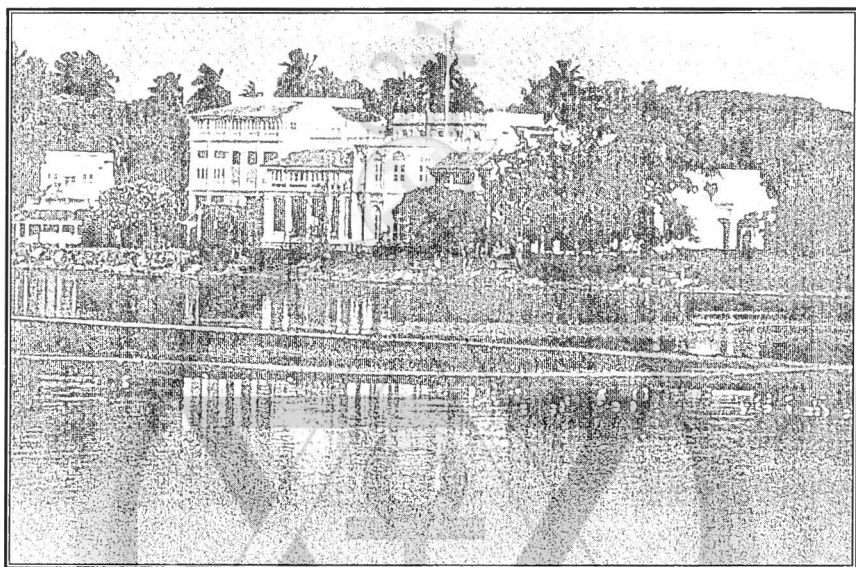
Μας χρειάζεται ριζική αλλαγή, πραγματική ανανέωση. Μια τέτοια ανανέωση εξαρτάται από το βάθος της κατανόησης που έχουμε, εξαρτάται από τον πόθο να ανακαλύψουμε τι υπάρχει πέρα από τις σκιές και την αυταπάτη.

Εκείνο που έχει σημασία είναι η ατομική κατανόηση. Όταν κάθε άτομο ενεργεί σωστά, τότε ο κόσμος θα είναι σωστός, από τη μακρινή Ανατολή έως την έσχατη Δύση.

Σρι Ραμ

*(Παγκόσμιος Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας,
1953-1973)*

Η ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ADYAR

Στις 16 Φεβρουαρίου 2006 εορτάστηκε η επέτειος του θανάτου (17/2/1907) του συνιδρυτή της Θεοσοφικής Εταιρείας Συνταγματάρχη Χένρυ Στηλ Όλκοττ. Η ημέρα αυτή είναι γνωστή στη θεοσοφική κοινότητα ως Ημέρα του Adyar, του ιερού τόπου όπου εργάστηκαν οι πρωτοπόροι της Θεοσοφίας του 19ου αιώνα π.Χ., και όπου βρίσκεται ακόμη σήμερα η έδρα της Παγκόσμιας Θεοσοφικής Εταιρείας. Έγιναν ομιλίες από τον Πρόεδρο του ελληνικού τμήματος Γεώργιο Σιβρή, και άλλους αδελφούς.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΙΒΡΗ

Στις 17 Φεβρουαρίου κάθε χρόνο, οι απανταχού θεόσοφοι εορτάζουν την Ημέρα του Adyar. Οι σκέψεις όλων μας στρέφονται με ευλάβεια στον ιερό αυτό χώρο. Μπορεί να είμαστε διασκορπισμένοι στα διάφορα σημεία της γης, νοερά όμως βρισκόμαστε στον ει-

δυλλιακό εκείνο τόπο ο οποίος αποτελεί την πνευματική εστία όλων μας, και είναι εμποτισμένος από την θείκη αύρα και τις ευλογίες των Διδασκάλων της Σοφίας.

Όλοι μας θα θέλαμε να είμαστε εκεί αυτή την ημέρα και να συμμετέχουμε στη μυσταγωγική ατμόσφαιρα του τόπου. Να επικοινωνούμε με τα αόρατα θεία όντα που ήταν οι εσωτερικοί ιδρυτές της Θεοσοφικής Εταιρείας. Να μελετούμε τις διδασκαλίες Τους και να στοχαζόμαστε πάνω σ' αυτές. Να προσπαθούμε υπό το φως της θείας έμπνευσής Τους να συλλάβουμε τα κρυμμένα νοήματα των ιερών κειμένων. Να απομακρυνόμαστε νοερά από τον υλιστικό κόσμο της πλάνης και της σύγκρουσης, και να μεταφερόμαστε, έστω και για λίγο, σ' ένα άλλο επίπεδο, σε μια διαφορετική διάσταση, στο χώρο όπου βρίσκεται η ουράνια κατοικία του πνευματικού κόσμου. Να αφήσουμε πίσω μας προσωρινά τις έγνοιες και τις φροντίδες, τα μίσση και τις κακίες που δηλητηριάζουν τη ζωή μας, και να γευτούμε την πνευματική τροφή της αγάπης και της συμπόνιας, σαν το μάνα εξ ουρανού απ' τους Πρεσβύτερους Αδελφούς μας, που αξιώθηκαν να μετοικήσουν σ' ένα κόσμο ειρήνης και ομόνοιας, και μαζί Τους να αισθανθούμε κι εμείς αδελφωμένοι.

Οι ιεροί τόποι, εκτός από ειδυλλιακά τοπία, αποτελούν χώρους προσκυνήματος διότι κάποτε εκεί λειτούργησαν και μεγαλούργησαν πνευματικές δυνάμεις, και άφησαν έτσι ανεξίτηλη τη δημιουργική σφραγίδα τους. Έτσι αισθανόταν ο Κρισναμούρτι κάθε φορά που επισκεπτόταν το Adyar, αλλά και άλλα ιερά μνημεία, όπως π.χ. τον Παρθενώνα. Ας δούμε όμως πώς αντιλαμβάνόταν ένα χώρο σαν αυτόν του Adyar:

«Ένας τέτοιος τόπος», έλεγε, «θα πρέπει να διακρίνεται για το υπέρμετρο κάλλος του με δένδρα, πουλιά και ηρεμία, διότι το κάλλος είναι αλήθεια, και η αλήθεια είναι καλοσύνη και αγάπη. Το εξωτερικό κάλλος, η εξωτερική αταραξία, η σιγή, μπορεί να επηρεάσει την εσωτερική αταραξία, πλην όμως το περιβάλλον δεν θα πρέπει κατ' ουδέναν τρόπο να επηρεάζει το εσωτερικό κάλλος. Το κάλλος μπορεί να υπάρξει μόνο όταν απουσιάζει το εγώ. Το περιβάλλον, το οποίο θα πρέπει να είναι αφάνταστα εκπληκτικό, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι ένας απορροφητικός παράγο-

ντας, όπως ένα παιχνίδι μ' ένα παιδί. Στην περίπτωση αυτή δεν έχουμε να κάνουμε καθόλου με παιχνίδια, αλλά με εσωτερικό βάθος, με ουσία και ακεραιότητα που δεν συναρμολογούνται από τη σκέψη».

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το Adyar συγκεντρώνει όλες αυτές τις προϋποθέσεις που ανέφερε ο Κρισναμούρτι. Συνδυάζει τόσο το εξωτερικό κάλλος, που είναι το θαυμάσιο τοπίο, όσο και το εσωτερικό που είναι η ουσία της Θεοσοφίας, στην οποία περιλαμβάνεται το μυστηριακό πνεύμα των Διδασκάλων της Σοφίας. Έτσι, το 1882, η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι και ο συνταγματάρχης Χένρυ Στήλ Όλκοττ, αποφάσισαν να μεταφέρουν την έδρα της Θεοσοφικής Εταιρείας σ' ένα τεράστιο χώρο στην περιοχή αυτή, σ' ένα προάστιο νότια του Μαντράς (Ινδία). Διάλεξαν ένα υπέροχο κομμάτι γης εκεί όπου ο ποταμός Adyar συναντάει τον Κόλπο της Βεγγάλης. Το κτήμα είχε ένα από τα μεγαλύτερα δένδρα της Ινδίας, ένα δένδρο Μπάνιαν, και το ποτάμι απλωνόταν ένα μίλι μπροστά του πριν κατηφορίσει στην έρημη αμμουδιά της παραλίας. Εκεί παρέμεινε από τότε η έδρα της Παγκόσμιας Θεοσοφικής Εταιρείας, και πολλά καινούργια κτίρια χτίστηκαν και νέα κομμάτια γης αγοράστηκαν αργότερα. Από εκεί, η Εταιρεία εξαπλώθηκε σ' ολόκληρο τον κόσμο. Εκεί στεγάστηκε και ο πρώτος Εσωτερικός Κύκλος της Θεοσοφικής Εταιρείας, και έτσι το Adyar έγινε ένα μοναδικό κέντρο μελέτης και στοχασμού πάνω στα θεοσοφικά κείμενα.

Είναι γνωστό πως όλοι οι πνευματικοί κύκλοι έδιναν ιδιαίτερη σημασία στο χώρο όπου στεγάζονταν και διεξήγαγαν τις εργασίες τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν και ο Σωκράτης, ο οποίος επέλεγε με ιδιαίτερη προσοχή τις τοποθεσίες των φιλοσοφικών συναθροίσεών του. Ιδού πώς περιγράφει το τοπίο του χώρου όπου έλαβε χώρα ο περίφημος διάλογος του Πλάτωνος, «Φαίδρος», κάτω από ένα πανύψηλο δένδρο:

«Μα την Ήρα, πολύ ωραίο το καταφύγιο! Πόσο είναι πλατύς και υψηλός ο πλάτανος αυτός, και της λυγαριάς το ύψος και η πυκνή σκιά, πόσο εξαίρετα, και πόσο ακμάζει η άνθηση σαν να ήθελε να ευωδιάσει το τοπίο. Εξάλλου γεμάτη γλυκύτητα είναι η πηγή που τρέχει κάτω απ' τον πλάτανο με υπερβολικά ψυχρό νερό, κα-

θώς μπορεί τουλάχιστον να συμπεράνει κανείς με το πόδι του. Φαίνεται ότι το μέρος είναι αφιερωμένο σε κάποιες νύμφες και στον ποταμό Αχελώο, εάν κρίνει κανείς από τις κούκλες και τα αγάλματα αυτά εδώ. Εξάλλου, πόσο είναι επιθυμητό και πολύ γλυκό το καλό αεράκι που πνέει σ' αυτό τον τόπο. Με θερινό και λυγερό ήχο συνοδεύει τη χορωδία των τεττίγων. Αλλά εκείνο που παρέχει το περισσότερο θέλητρο εξ όλων, είναι η χλόη που φυτρώνει σε μέρος ελαφρώς κεκλιμένο και είναι εξαίρετα διασκευασμένη για να γείρει κανείς την κεφαλή».

Πόσο υπέροχη πραγματικά είναι η ποιητική περιγραφή του τόπου. Οι δε τέττιγες, είναι ονομασία που έδινε ο Σωκράτης στους θείους δαίμονες, οι οποίοι προφανώς τον ενέπνεαν με την αόρατη παρουσία τους στη διεξαγωγή του διαλόγου. Γι' αυτό και παρομοίαζε το χώρο με καταφύγιο, σαν ένα τόπο δηλαδή πνευματικά στεγασμένο και προστατευμένο από κάθε είδους αρνητικές επιδράσεις. Ένα τέτοιο καταφύγιο είναι και το Adyar για τους ζηλωτές του Θεοσοφικού Ιδεώδους, όπου για όσους διαθέτουν την ανάλογη δεκτικότητα, ακούγονται οι μελωδίες των Θείων Αοιδών, των Διδασκάλων της Θεοσοφίας.

Η φύση εμφανίζεται ως η εξωτερική πλευρά του πνεύματος, ως αισθητή έκφραση της ψυχής του σύμπαντος. Βιώνοντάς το αυτό, αίρονται τα όρια που χωρίζουν τα όντα και πέφτουν οι φραγμοί ανάμεσα στη φύση και την ανθρώπινη ψυχή. Το ατομικό συναίσθημα γίνεται συμπαντικό. Ο άνθρωπος εξέρχεται από τον εαυτό του και συναντά την αγάπη ως πλαστική αρχή του κόσμου.

Με άλλα λόγια συναντά το Θεό.

Ν. Λούβαρης, «Άθως»

Ο ΑΣΚΗΤΙΣΜΟΣ

(Μια φιλική συμβουλή)

Χένρυ Στήλ Όλκοττ

Η πιο συνηθισμένη ψευδαίσθηση των πολλών αναζητητών της ανώτερης πνευματικής γνώσης είναι η πίστη ότι, ο σκοπός τους μπορεί σίγουρα να επιτευχθεί με τον αυστηρό περιορισμό του υλικού τους σώματος. Η κύρια ιδέα σ' αυτό είναι ότι ο μαρασμός του σώματος, η προσεγμένη δίαιτα, η προκαθορισμένη μέθοδος προσευχής και ευλάβειας, και το γέμισμα του νου με γνώσεις από τα βιβλία, θα οδηγήσουν τον νεόφυτο στο κατώφλι της Γνώσης, και ίσως ακόμη παραπέρα. Αυτή ακριβώς η ιδέα αποτέλεσε το κυρίαρχο κίνητρο που οδήγησε τους ανθρώπους στα ερημικά ασκηταριά της πρώιμης χριστιανικής εποχής, καθώς και στους ασκητές κάθε φυλής που απομονωνόταν στα δάση και στις σπηλιές των υψηλών βουνών. Ακόμη και σήμερα, το ίδιο πράγμα ισχύει στα χριστιανικά μοναστήρια, στους μωαμεθανούς φακίρηδες και στους Ινδούς ασκητές. Αλλά τα βασανιστήρια στα οποία υποβάλλουν το σώμα τους οι Ινδοί ασκητές, υπερβαίνει κάθε πρακτική ασκητισμού στο δυτικό κόσμο.

Πρόκειται για την κατώτερη μορφή της Χάθα Γιόγκα και τις ασκήσεις του σώματος που συχνά είναι τρομακτικές και απεχθείς. Εξασκούνται κατά τον ίδιο τρόπο εδώ και εκατοντάδες χρόνια, και το βασάνισμα του υλικού σώματος είναι το ίδιο ακριβώς τώρα όπως και κατά την παλαιότερη εποχή. Διαβάζουμε στη Lalita – Vistara ότι η πρακτική αυτού του ασκητισμού «εστιάζεται στο ερπετό των σαρκικών αναγκών». Κάποιες από τις μεθόδους της παρουσιάζονται ως εξής:

«Οι ανόητοι άνθρωποι επιζητούν να εξαγνίσουν τον εαυτό τους με διάφορους τρόπους αυστηρότητας, τους οποίους εντυπώνουν στο νου τους και τους επαναλαμβάνουν διαρκώς. Ορισμένοι απέχουν από την κατανάλωση σάρκας ψαριών και ζώων. Άλλοι απέχουν από το αλκοόλ. Μερικοί τρέφονται μόνο με βολβούς, φρούτα, χόρτα, φύλλα δένδρων, πηγμένο γάλα, βούτυρο και άψητα γλυκά. Κάθονται ακίνητοι και σιωπηλοί με τα πόδια τους διπλωμένα από κάτω τους και προσπαθούν έτσι να πετύχουν την αγιότητα. Κάποιοι τρώγουν μόνο ένα γεύμα την ημέρα ή τη νύκτα και κάποιοι άλλοι κάθε δεύτερη ημέρα, ή κάθε τέσσερις, πέντε και έξη ημέρες. Υπάρχουν εκείνοι που είναι ντυμένοι με πολλά ενδύματα και άλλοι που τριγυρνούν ολόγυμνοι. Άλλοι έχουν μακριά ίσια μαλλιά, νύχια και γένια, και άλλοι μπερδεμένα μαλλιά και τυλίγονται με φλοιούς από κορμούς δένδρων. Μερικοί κουβαλούν επάνω τους συγκεκριμένα φυλακτά και με όλα αυτά ελπίζουν να κερδίσουν την αθανασία, και υπερηφανεύονται για την αγιότητά τους. Εισπνέοντας καπνούς και φλόγες, κοιτώντας κατάματα επί ώρες τον ήλιο, εκτελώντας την άσκηση των πέντε πυρών (δηλαδή κείτονται γυμνοί κάτω από τον καυτό ήλιο της Ινδίας με αναμμένες φωτιές γύρω τους), στέκονται για μέρες στο ένα πόδι, ή με το ένα χέρι τους τεντωμένο επάνω από το κεφάλι τους, ή περπατώντας μόνο με τα γόνατα, και προσπαθούν να επιτύχουν τον εξαγνισμό τους. Ακολουθούν λανθασμένο μονοπάτι. Φαντάζονται ότι αυτό είναι το αληθινό μονοπάτι, αλλά δεν είναι. Μπερδεύουν το κακό με το καλό, και το μιαρό με το αγνό»

Ορισμένοι αναγνώστες μου ίσως να θυμούνται τη συνάντηση που είχα κάποτε με έναν Χάθα Γιόγκι στο Marble Rocks του ποταμού Nerbudda. Ασκούσε αυτή την αυστηρή μέθοδο για 50 ολόκληρα χρόνια, και εντούτοις ρώτησε εμένα – έναν Αμερικάνο που δεν είναι άξιος ούτε ακόμη και να πλύνει τα πόδια ενός αληθινού Ράγια Γιόγκι – με ποιο τρόπο θα μπορούσε να ελέγξει το νου του! Απάντησα στον ταλαίπωρο αυτό άνθρωπο λέγοντάς του ποιος ήταν αυτός ο τρόπος, και θα το πω τώρα και σε σας, και όποιος επιθυμεί να το επιβεβαιώσει, ας μελετήσει τις διδασκαλίες όλων των μεγάλων Διδασκάλων που γεννήθηκαν από το δένδρο της ανθρωπότητας.

Κανείς δεν μπορεί ούτε καν να φανταστεί πόσο δύσκολο είναι να επιτευχθεί η αυτοκυριαρχία, η καθυπόταξη των παθών και των ορέξεων, η απελευθέρωση του φυλακισμένου στη σάρκα Ανώτερου Εαυτού. Κανείς, παρά μονάχα εκείνος που θα το προσπαθήσει. Κάθε τέτοιος αγώνας είναι μια τραγωδία γεμάτη από τις πιο οδυνηρές εμπειρίες και προκαλεί τη συμπόνια στις καρδιές «των καλών ανθρώπων και των αγγέλων». Αυτό ακριβώς εννοούσε ο Ιησούς όταν δίδασκε ότι υπάρχει μεγαλύτερη χαρά στον ουρανό για έναν αμαρτωλό που μετανόησε, παρά για ενενήντα εννέα δίκαιους ανθρώπους που δεν έχουν ανάγκη μετάνοιας.

Και εντούτοις, πόσο πικρός και αυστηρός είναι ο κόσμος – ο κόσμος των κρυφών αμαρτωλών και «των αξιοπρεπών» καλυμμένων υποκριτών – όταν αντιλαμβάνεται την αποτυχία μιας πωχής ψυχής να περπατήσει στα βουνά του πνεύματος, επειδή δεν διέθετε την απαραίτητη δύναμη της θέλησης σε μια δεδομένη στιγμή! Πώς αυτοί, οι επιτήδριοι και καλυμμένοι υποκριτές καταδικάζουν και χειραγωγούν τους αποτυχημένους, οι οποίοι έχουν τουλάχιστον προσπαθήσει πολλά πράγματα που άλλοι δεν προσπάθησαν καθόλου, και έχουν πολεμήσει γενναία για να κερδίσουν το θείο βραβείο της Γνώσης! Πώς όλοι αυτοί οι υποκριτές περπατούν κορδωμένοι και φαντάζονται ότι είναι ισχυροί πνευματικά και απόρθητοι ηθικά, όπως οι Φαρισαίοι της Ιερουσαλήμ, και χαίρονται για την καλή τους τύχη που κρατά καλά κρυμμένα τα δικά τους αμαρτήματα! Κάνουν συνεχώς πολλές προσευχές, παίρνουν πόζα περηφάνιας και εκθειάζουν την ηθική τους, εντείνουν την ασκητική διατροφή τους και έτσι εξαπατούν τους γείτονές τους αλλά και τον εαυτό τους!

Και ο διάβολος χαμογέλασε, διότι το πιο αγαπητό του αμάρτημα είναι η περηφάνια, που προσποιείται ότι είναι ταπεινότητα.

Ο Σαίξπηρ έκανε κάποιον που φέρεται έτσι, να πει:

«Κι έτσι ντύνω την παλιανθρωπιά μου με παλιά απομεινάρια συμπεριφοράς κλεμμένα από τις συνήθειες των αγίων, και φαίνομαι σαν ένας άγιος άνθρωπος ενώ πραγματικά παίζω τον διάβολο»

Ο Ιησούς αγωνίστηκε με τη διδασκαλία Του να δείξει ότι, όσο η καρδιά και ο νους μένουν ακάθαρτα, κάθε εξωτερική τελετή και πρακτική δεν είναι παρά μονάχα σαν το άσπρισμα του τάφου. Το ίδιο ακριβώς δίδαξε και ο Γκαουτάμα Βούδα ο οποίος, με ιδιαίτερο τρόπο έδωσε κάθε δυνατή λεπτομέρεια και καταδίκασε όλες τις μορφές της υποκρισίας, την πνευματική υπερηφάνεια και την έπαρση, και την κοροϊδία του εαυτού μας. Ο ίδιος, είχε ξεκινήσει την προσπάθειά του για τη φώτιση – που θα τον οδηγούσε αργότερα στη μεγάλη μάχη με το βασιλιά της ψευδαίσθησης, Μάρα, κάτω από το δένδρο Μπόντι – μαθαίνοντας πρώτα και ασκώντας τη Χάθα Γιόγκα έως ότου αντιλήφθηκε ότι είναι άχρηστη για την επίτευξη της σωτηρίας.

**ΜΟΝΟ Η ΑΓΝΗ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΝΟΥΣ
ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΝ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.**

Αυτή ήταν η διδασκαλία Του, και το ίδιο αναφέρεται στο έπος Μαχαμπαράτα (Vana Parva), όπου διαβάζουμε:

«Εκείνοι που έχουν μεγάλη ψυχή και δεν αμαρτάνουν ούτε στα λόγια, ούτε στις πράξεις, ούτε στην καρδιά και στην ψυχή, εκείνοι λέγεται ότι υιοθετούν την αληθινή ασκητική πρακτική και όχι όσοι βασανίζουν τα σώματά τους με νηστείες και άλλες ανστηρότητες. Όποιος δεν έχει μέσα του αίσθημα καλοσύνης για τους συγγενείς του, δεν μπορεί να ελευθερωθεί από την αμαρτία, ακόμη κι αν εξαγνίσει το υλικό του σώμα. Γιατί αυτή η σκληρότητα της καρδιάς του γίνεται ο εχθρός του αληθινού ασκητισμού. Ο ασκητισμός δεν είναι η απλή αποχή από τις χαρές του κόσμου. Εκείνος που είναι πάντα αγνός και γεμάτος αρετές, εκείνος που ασκεί την καλοσύνη σ' ολόκληρη τη ζωή του, είναι ένας Muni, ένας άγιος άνθρωπος ακόμη κι αν ζει μέσα στην καθημερινή, αστική ζωή»

(Από το βιβλίο: «Applied Theosophy and Other Essays»)

ΤΟ ΒΑΣΑΝΙΣΜΑ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Τα δασάκια τα ειρηνικά του Ρατνατζίρι
ήτανε μισοδρομής από πάνω απ' τη χώρα,
μ' από κάτω απ' τις σπηλιές εκατοικούσανε άνθρωποι
που νομίζαν' το σώμα της ψυχής εχθρικό,
και τη σάρκα κτήνος, που ν' αλυσοδέσεις πρέπει
και με βάσανα σκληρά να το δαμάσεις,
ώσπου να χαθεί κι αυτή η αίσθηση του πόνου,
και που βασανίζαν' τα νεύρα τους σα δήμιοι.

Ήσαντε Γιόγκηδες, Βραχματσιάρηδες και Μπίκσιους,
πλήθος αξιοθρήνητο και άσαρκο,
όπου κατοικούσανε παράμερα μοναχικά.
Λέει σ' έναν τους ο Κύριος ημών, που 'ταν αρχηγός
εκείνων των δυστυχισμένων, λυπητερά θωρώντας τον:
-- «Ω, σεις που τόσο υποφέρετε!

*Πριν από πολλούς μήνες κατοικώ εδώ ζητώντας την αλήθεια,
και τους αδελφούς μου βλέπω, μα και σε,
που οι ίδιοι βασανίζετε τον εαυτό σας μ' έναν τρόπο αξιοθρήνητο.
Γιατί βάζετε κι άλλα κακά μεσ' στη ζωή σας
οπού είναι από λόγον της κακής;*

.....

Θέτε να 'σαστε σοφοί όπως φαίνεστε πως είστε,
άγιοι και θαρραλείοι; Θέλετε να παρατήστε
τούτο το σκληρό παιχνίδι σας που παίζετε
με τα βογκητά και με τους στεναγμούς σας,
για να κερδίσετε ίσως, όνειρα προσωρινά;
Θέλετε τη σάρκα σας γι' αγάπη της ψυχής σας
μ' αυτό τον τρόπο να μισείτε και να τιμωρείτε,
να την κολοβώνετ' έτσι οπού πια να μην μπορεί το πνεύμα σας
να εύρει κάπου καταφύγιο, και να πέφτει μεσ' στο δρόμο
πριν να πέσει η νύχτα, σαν άλογο υπάκουο μα παρακουρασμένο;

Θέλετε να διαγωνμίσετε, θλιβεροί ασκητές, ν' αφανίσετε
την όμορφη κατοικία οπού τώρα φτάσαμε να κατοικούμε,
ύστερ' απ' τα θλιβερά μας περασμένα,
και που τα παράθυρά της φως μάς δίνουν, μικρό φως
όπου τα έξω μας φωτίζει, για να ξέρουμε την ώρα που θα ξημερώσει,
και ποιος είναι ο καλύτερος ο δρόμος;»

Τότ' αυτοί φωνάξαν':

-- «Ραγιαπούτρα, εδιαλέξαμε αυτόν το δρόμο και θα πάμε ως το τέλος,
κι ας είν' όλες οι πέτρες του φωτιά, ελπίζοντας το θάνατο!
Εσύ πες μας αν ξέρεις άλλον δρόμο καλύτερον
ή σύρε στο καλό».

Ξαναπήρε το δρόμο του χιλιοθλιμμένος
με το να βλέπει πως οι άνθρωποι φοβούνται τόσο πολύ
γιατί μια μέρα θα πεθάνουν,
που μένουν κατατρομαγμένοι απ' το φόβο.
Τόσο πολύ ποθούν να ζήσουνε κι όμως
δεν έχουν θάρρος ν' αγαπούνε τη ζωή τους
αλλά με σκληρές τη βασανίζουν τιμωρίες,
για ν' αρέσουν στους θεούς, μα οι θεοί
αρνιούνται για τον άνθρωπο την ευτυχία.

.....
-- «Ω, λουλούδια του αγρού», λέει τότε ο Σιντάρτα,
«σεις που πάντοτε τα τρυφερά σας προσωπάκια
τα γυρίζετε κατά τον ήλιο κι είσαστε ευτυχισμένα για το φως,
και δείχνετε ευγνωμοσύνη για τη γλυκιά σας ευωδιά
και τις φανταχτερές χρυσόχρωμες και αργυρόχρωμες
και πορφυρές στολές, οπού σας έχουν χαριστεί,
κανένα σας δε γδύνεται την ομορφιά του την ευτυχισμένη!
Και σεις που ζείτε τόσο χαρωπά στα δέντρα, παπαγάλοι, σφίγγες,
περιστέρια, από σας κανένα δε μισεί την ύπαρξή του
και δεν προσπαθεί να βρει άλλη καλύτερη με το να υποφέρει.
Μα ο άνθρωπος που σας σκοτώνει, ο αφέντης σας,
σοφός είναι κι η σοφία του είν' θρεμμένη μ' αίμα
κι έτσι μεγαλώνει μεσ' στα βάσανα
οπού κάνει ο ίδιος για τον εαυτό του!»

(Από το βιβλίο του Sir Edwin Arnold, «Το Φως της Ασίας»)

Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

(Ψυχολογία)

Dorothy Foltz-Gray

Η πραγματική ευτυχία έχει λίγο να κάνει με στιγμιαίες απολαύσεις όπως το να φας ένα παγωτό, ή να διαβάσεις ένα καλό βιβλίο. Ούτε είναι αγκιστρωμένη στο να κερδίσεις το λαχείο, να κάθεται ατέλειωτες ώρες στον ήλιο, ή να μη γίνει κάποια καταστροφή. Η ευτυχία, όπως παραδέχονται πολλοί ψυχολόγοι και ερευνητές της ψυχολογίας, είναι κάτι πολύ μεγαλύτερο.

Ο M.E.P. Seligman, PhD, καθηγητής της ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια, Φιλαδέλφεια και ιδρυτής της «Θετικής Ψυχολογίας», περιγράφει την αυθεντική ευτυχία σαν ένα αίσθημα με βαθύτερες ρίζες: *«Με το να εκφράζουμε τις αρετές μας και τις δυνάμεις μας στον τρόπο που αγαπάμε τους άλλους, με την ευγένεια που δείχνουμε στους ξένους και τους γείτονες, και το κουράγιο που αντλούμε προκειμένου να υψώσουμε το ανάστημά μας γι' αυτό που πιστεύουμε, ή ακόμα για να αντιμετωπίσουμε μια απώλεια»*

Ο Dan Baker, PhD, διευθυντής του προγράμματος «Life Enhancement» στην πόλη Tucson της Αριζόνα, αποκαλεί την ευτυχία *«ένα τρόπο ζωής, μια κυρίαρχη άποψη την οποία συνθέτουν αξίες όπως η αισιοδοξία, το θάρρος, η αγάπη και η ικανοποίηση. Δεν είναι μόνο να πετάς στα σύννεφα και δεν είναι κάτι που αλλάζει κάθε φορά που αλλάζουν οι συνθήκες. Δεν είναι τίποτε λιγότερο από το ν' αγαπάς την κάθε μέρα»*.

Οι ερευνητές έχουν διαμορφώσει αυτό τον ορισμό όχι μόνο εξετάζοντας λεπτομερώς αυτό που φαίνεται να συνθέτει την ευτυχία μέσα στο χρόνο και τους πολιτισμούς, αλλά και από τα απρόσμενα αποτελέσματα μελετών που υπονομεύουν τα κλισέ που αναφέρονται στην ευτυχία. Όταν σε μια μελέτη του Πανεπιστημίου της Μασαχουσέτης, το 1978, συγκρίθηκαν τα επίπεδα ευτυχίας νικητών του Λόττο και θυμάτων από ατυχήματα, ανακάλυψαν ότι

μετά από ένα χρόνο τα ανάπηρα θύματα ήταν πιο ευτυχισμένα και πιο αισιόδοξα από τους νικητές του Λόττο, εν μέρει διότι ήταν πιο ικανά να εκτιμήσουν τις μικρές χαρές της ζωής και τις νίκες.

Είναι πασιφανές ότι η ευτυχία επιδρά στα συναισθήματά μας, αλλά και στον τρόπο σκέψης. Όπως πιστεύουν ερευνητές ψυχολόγοι, τα θετικά συναισθήματα συμβάλλουν στη διεύρυνση της σκέψης μας, επιτρέποντάς μας να είμαστε πιο δημιουργικοί, ευέλικτοι και ανοικτοί, ενώ τα αρνητικά συναισθήματα εξελίχθηκαν με μοναδικό σκοπό να διασφαλίσουν την επιβίωσή μας σε απειλητικές καταστάσεις. Ο ευρύτερος τρόπος σκέψης αλλάζει τη συμπεριφορά μας, και όπως πιστεύει ο C.Peterson, PhD, καθηγητής της ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μίτσιγκαν, ο τρόπος με τον οποίο η ευτυχία αλλάζει τη συμπεριφορά, επιδρά στην υγεία περισσότερο ακόμη και από τις βιολογικές αλλαγές που προκαλούν τα θετικά συναισθήματα. Όπως λέει:

«Οι αισιόδοξοι άνθρωποι κάνουν πράγματα – γυμνάζονται, τρώνε κανονικά – που προάγουν την υγεία επειδή πιστεύουν ότι μπορούν να κάνουν κάτι για να είναι καλά, ενώ οι απαισιόδοξοι γίνονται πιο παθητικοί σε σχέση με τη φροντίδα της υγείας τους. Δεν μπορούν να καταλάβουν ότι έχει σημασία να κάνεις κάτι».

Το να είσαι αισιόδοξος κι ευτυχισμένος δεν είναι κάτι που έρχεται έτσι απλά. Χρειάζεται κανείς να το παλέψει. Οι ερευνητές έχουν επίσης πει ότι ο καθένας μας έχει αυτό που ονομάζουν **«σημείο ευτυχίας»**, ένα φυσικό επίπεδο ικανοποίησης στο οποίο επιστρέφουμε παρά τις κρίσεις δυστυχίας ή υπερβολικής χαράς που συχνά μας συμβαίνουν. Για τους φύσει χαρούμενους ανθρώπους όλα αυτά είναι καταπληκτικά νέα, αλλά γι' αυτούς που είναι κατηφείς αυτό ακούγεται απαισιόδοξο. Όμως, σύμφωνα με τους ειδικούς της ευτυχίας, μπορούμε όλοι να φτάσουμε στα ανώτερα όρια αυτού που από τη φύση μας έχουμε. Ορίστε πώς γίνεται αυτό:

«Σταμάτα να κατηγορείς. Όσο κατηγορείς τον εαυτό σου ή τους άλλους, όσο βλέπεις τον εαυτό σου σαν θύμα, εγκαταλείπεις όλη τη δύναμη που χρειάζεται για να διορθώσεις ένα πρόβλημα και να γίνεις ευτυχισμένος», λέει ο ρευματολόγος J. Teitelbaum, MD, διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου της Annapolis στο Maryland. *«Όποτε συλλαμβάνεις τον εαυτό σου να αυτό-κατηγορείται, εγκατέλειψε αυτή τη σκέψη και σκέψου κάτι άλλο. Το θέμα είναι ν' αλλάξεις συνήθειες».*

Ο C. Peterson, PhD, προτείνει: *«Να σιγάζεις με ευδιάθετους ανθρώπους. Η απαισιοδοξία είναι μεταδοτική, αλλά το ίδιο είναι και η αισιοδοξία».*

Και ο Dan Baker, PhD, πιστεύει ότι υπάρχουν έξι τρόποι για να βρει κανείς την ευτυχία:

- **Εκτίμηση:** Αυτό είναι το πρώτο και το πιο θεμελιώδες σημείο για την ευτυχία. *«Τρεις φορές την ημέρα, συγκεντρώσου σ' αυτά που έχεις και σ' αυτά που είναι καλά στη ζωή σου. Κάνοντας αυτό, θα μπορέσεις πιο εύκολα να διαμορφώσεις μια άλλη άποψη για τη ζωή σου».* Η έρευνα τώρα αποδεικνύει ότι είναι φυσιολογικά αδύνατο να είναι κάποιος σε κατάσταση εκτίμησης και σε κατάσταση φόβου ταυτόχρονα.

- **Επιλογή:** Ο καθένας μπορεί να επιλέξει την πορεία της ζωής του, αλλά μόνο οι ευτυχισμένοι άνθρωποι το κάνουν. Οι ευτυχισμένοι άνθρωποι απομακρύνονται από το φόβο, γιατί το μυαλό τους είναι γεμάτο από επιλογές.

- **Προσωπική δύναμη:** Η προσωπική δύναμη αποτελείται από δύο στοιχεία: το να παίρνεις ευθύνη και το να ενεργείς. Πρέπει να συνειδητοποιεί κανείς ότι η ζωή του τού ανήκει αποκλειστικά, και να κάνει κάτι γι' αυτό.

- **Να ηγείται ο άνθρωπος με τις δυνάμεις του:** Το να παραδίδεται κάποιος στην αυτόματη αντίδραση του φόβου, τον κάνει να επικεντρώνεται στην αδυναμία, και αυτό ενισχύει ακόμη περισσότερο το φόβο. Το να ηγείται όμως με τις δυνάμεις του, τον κάνει να νιώθει όμορφα. Απλό, αλλά αληθινό.

- **Η γλώσσα της δύναμης και οι ιστορίες:** Δεν περιγράφουμε τον κόσμο που βλέπουμε. Βλέπουμε τον κόσμο που περιγράφουμε. Οι ιστορίες που λέμε στον εαυτό μας για τη ζωή μας, γίνονται η ίδια η ζωή μας. Μπορούμε να επιλέξουμε να λέμε υγιείς ιστορίες, ή ιστορίες τρόμου.

- **Πολυδιάστατη ζωή:** Η ζωή αποτελείται από τρία βασικά στοιχεία: σχέσεις, υγεία και σκοπό (που είναι συνήθως η εργασία). Οι περισσότεροι άνθρωποι διαθέτουν όλη τους την ενέργεια σε ένα από αυτά τα τρία, το οποίο δεν πετυχαίνει. Η ευτυχία έρχεται από μια ολοκληρωμένη ζωή.

(Από το περιοδικό «Arthritis Today», Μάρτιος-Απρίλιος 2004)

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Paulo Coelho

Πολλές φορές πιστεύουμε ότι μπορούμε να ελέγξουμε την αγάπη, και τότε νιώθουμε έκπληξη κάνοντας μια εντελώς άχρηστη ερώτηση:

«Αξίζει πράγματι τον κόπο;»

Η αγάπη δεν σέβεται αυτή την ερώτηση.

Η αγάπη δεν επιτρέπει να την εκτιμήσουν σαν εμπόρευμα.

Ένας ήρωας του Μπέρτολντ Μπρεχτ μάς μιλάει για την πραγματική αυταπάρηση («Ο Καλός Άνθρωπος του Σετσουάν»):

-- «Θέλω να είμαι μαζί με τον άνθρωπο που αγαπώ. Δεν θέλω να ξέρω πόσο θα μου κοστίσει. Δεν θέλω να ξέρω αν θα είναι καλό ή κακό για τη ζωή μου. Δεν θέλω να ξέρω αν ο άνθρωπος αυτός με αγαπάει ή όχι. Το μόνο που χρειάζομαι, το μόνο που θέλω είναι να βρίσκομαι κοντά στον άνθρωπο που αγαπώ».

Ρωτάει ο μαθητής: -- «Πάντα ήθελα να ξέρω αν είμαι ικανός να αγαπήσω όπως αγαπάτε εσείς διδάσκαλε»

Απαντάει ο διδάσκαλος: -- «Δεν υπάρχει τίποτε πέρα από την αγάπη. Αυτή κάνει τον κόσμο να γυρίζει και τα αστέρια να παραμένουν καρφωμένα στον ουρανό. Αν θέλεις να μάθεις αν η αγάπη σου είναι αρκετά δυνατή, προσπάθησε να δεις αν παραδίνεσαι ή αν τρέχεις να ξεφύγεις από τα συναισθήματά σου. Μην κάνεις τέτοιες ερωτήσεις, γιατί η αγάπη δεν είναι ούτε μικρή ούτε μεγάλη. Δεν μπορείς να μετρήσεις ένα συναισθήμα όπως μετράς ένα δρόμο. Αν το κάνεις αυτό, θα παρατηρείς απλώς την εικόνα σου όπως την εικόνα του φεγγαριού σε μια λίμνη, αλλά δεν θα ακολουθείς το δικό σου δρόμο».

λομαι ἤδη τὸν λόγον... μοι φαίνεται εἰκότως
 ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν... τὸν βίον θαρρεῖν
 μέλλον ἀποθανεῖσθαι... ἐκεῖ μέγιστα οἴσε-
 σθαι... ἀποθνήσκειν... τῷ ὄντι... τοῦ ὄντος...
 τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι...
 τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι...
 τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι... τῷ ὄντι...

Εἰκὼν κελύμενη ἀπὸ τοῦ βιβλίου Ἀριστοῦ Ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ
 Πλάτωνος, 1927, ἔκδοσις Ν. Ζαχαράκη, Ἀθήναις
 Photo: Marko Papadimitriou

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΑΡΣΙΝΟΗ Β' Η ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ

Μαίρη Ζωγράφου

(Από το ομώνυμο βιβλίο της)

Για πολλούς αιώνες έως και τη δική μας εποχή, επικρατούσε η άποψη ότι την ιστορία τη γράφουν μόνο οι άνδρες. Έχουμε όμως ήδη από την αρχαιότητα πολλά παραδείγματα γυναικών που ξεχώρισαν για την προσφορά τους στην επιστήμη, τις τέχνες, τη φιλοσοφία. Άλλες γυναίκες πάλι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην πολιτική, επηρεάζοντας τα κρατικά πράγματα είτε σαν αυτόνομες προσωπικότητες είτε στο πλευρό μεγάλων πολιτικών ανδρών.

Η ελληνική αρχαιότητα μάς έδωσε αρκετά ονόματα σημαντικών γυναικών: Η περίφημη Ασπασία η σύζυγος του Περικλή, η ποιήτρια Σαπφώ, η σοφή Διοτίμα, είναι μόνο λίγες από τις γυναίκες που διακρίθηκαν στην εποχή τους, και που η φήμη τις ακολουθεί μέχρι σήμερα άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο. Στους ελληνιστικούς χρόνους, η βασίλισσα Αρσινόη Β' η Φιλάδελφος είναι η πρώτη γυναίκα που ξεχώρισε με την ισχυρή προσωπικότητά της και την ικανότητά της να συμμετέχει στα πολιτικά πράγματα του κράτους των Πτολεμαίων στην Αίγυπτο, και να συμβάλει σημαντικά με την προσφορά της.

Στην πρώιμη ελληνιστική εποχή οι γυναίκες δυσκολεύτηκαν περισσότερο από τους άνδρες να προσαρμοστούν στο θεσμό της μοναρχίας και στην ατμόσφαιρα της αυλής. Η Αρσινόη Β' όχι μόνο προσαρμόστηκε αλλά και επιβλήθηκε με τα πνευματικά της προσόντα. Ας αναφέρουμε συνοπτικά μερικούς από τους σημαντικότερους σταθμούς της ζωής της.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου της γάμου με τον βασιλιά Λυσίμαχο της Θράκης, απέκτησε την ηγεμονία τριών πόλεων και είναι η πρώτη φορά στην ελληνιστική περίοδο που μια βασίλισσα παίρνει εξουσία στα χέρια της. Κατά τη διάρκεια της τελετής του δεύτερου γάμου της με τον ετεροθαλή αδελφό της Πτολεμαίο τον Κεραυνό, ονομάστηκε «βασίλισσα» στο κράτος της Μακεδονίας, που στη γλώσσα της παλαιάς εποχής σήμαινε «συμβαίλισσα».

Αλλά η ισχυρή προσωπικότητά της φάνηκε κυρίως στην Αίγυπτο, όπου εμφανίστηκε μετά εικοσαετή απουσία και νυμφεύτηκε τον αμφιθαλή αδελφό της Πτολεμαίο Β' τον Φιλάδελφο, αφού ο τελευταίος απέπεμψε την πρώτη του σύζυγο.

Με την τολμηρή αυτή πράξη, ισχυροποιήθηκε κυρίως εκείνη. Στις κρατικές υποθέσεις έδειξε ιδιαίτερο ζήλο κυρίως σε θέματα πολιτισμού, αλλά και σε θέματα εξωτερικής πολιτικής είχε λόγο, σε μια εποχή μάλιστα που την χαρακτήριζε ο κοσμοπολιτισμός, και η Αλεξάνδρεια ήταν «η πόλη της οικουμένης».

Η Αρσινόη Β' αγάπησε και τους δύο λαούς, Έλληνες και Αι-

γύπτιους, και έκανε πολλά για τους θεούς και τους οίκους τους. Είναι η πρώτη μετά τον Αλέξανδρο που θεοποιήθηκε και λατρεύτηκε τόσο εν ζωή όσο και μετά θάνατο. Το παράδειγμα τής θεοποίησης ακολούθησαν αργότερα και οι υπόλοιποι Πτολεμαίοι. Ταυτίστηκε με τη θεά Αφροδίτη, αλλά και με τη θεά Ίσιδα. Όλα αυτά μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Αρσινόη Β' ήταν προικισμένη με πολλές και μεγάλες αρετές.

Ας αντιπαραθέσουμε λοιπόν, όπως λέει ο Πλούταρχος για τις προικισμένες γυναίκες, το βίο της με το βίο κάποιου ανδρός, τις πράξεις της με τις πράξεις άλλων, όπως τα έργα μεγάλης τέχνης. Βέβαια, κάποιες αρετές έχουν ιδιάζουσες διαφορές στα ιδιαίτερα χρώματα. Γιατί αλλιώςτικος ήταν ο ανδρείος Αχιλλέας και αλλιώςτικος ήταν ο Αίας. Και η φρόνηση του Οδυσσέα δεν ήταν όμοια με τη φρόνηση του Νέστορα. Αυτά μας λέγει ο Πλούταρχος στο έργο του «Ηθικά – Γυναικών αρετές», και με μια δική του φράση θα ήθελα να τελειώσω:

«Μία είναι και η ίδια του ανδρός και της γυναικός η αρετή».

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΕΜΠΕΔΟΚΛΗ

Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Σήμερα δεν υπάρχει έργο του Εμπεδοκλή που να έχει διασωθεί ολόκληρο. Διαθέτουμε μόνο αποσπάσματα από δύο έργα του, «Περί Φύσεως» και «Καθαρμοί», τα οποία περιλαμβάνονται σε γραπτά μεταγενέστερων συγγραφέων. Υπάρχουν ωστόσο πληροφορίες ότι ο Εμπεδοκλής είχε γράψει πολλά άλλα έργα, όπως ένα ποίημα για την επίθεση του Ξέρξη εναντίον της Ελλάδας, ένα προοίμιο για τον Απόλλωνα, τραγωδίες και επιγράμματα, καθώς και ένα πεζό ιστορικό σύγγραμμα. Τα διασωθέντα αποσπάσματα αριθμούν 450 στίχους, αλλά μας είναι δύσκολο να σχηματίσουμε μόνο με αυτά, μια ολοκληρωμένη ιδέα ως προς το μέγεθος των δύο έργων στα οποία ανήκουν.

Ο Σούδας μάς λέει ότι το «Περί Φύσεως» αποτελούταν από δύο βιβλία με 2000 στίχους συνολικά, και ο Ιωάννης Τζέτζης αναφέρει ένα τρίτο βιβλίο του ίδιου έργου, ενώ ο Διογένης Λαέρτιος ανεβάζει τους στίχους σε 5000 και για τα δύο έργα μαζί. Όλα αυτά βέβαια, θεωρούνται αμφισβητήσιμα και επιπλέον, υπάρχει το ζήτημα του καθορισμού σε ποιο από τα δύο αυτά έργα ανήκαν πραγματικά τα διασωθέντα αποσπάσματα, γιατί οι συγγραφείς που τα περιέλαβαν στα δικά τους γραπτά, σπάνια το αναφέρουν. Ακόμη, δεν είναι απολύτως σίγουρο ποιοι από τους στίχους ανήκουν στο προοίμιο κάθε έργου, ποιοι προηγούνται και ποιοι έπονται.

Παρότι παλαιότερα (19ος αιώνας) υποστηριζόταν η διαπίστωση μεγάλης διαφοράς στο ύφος και στις απόψεις που παρατίθενται στα δύο αυτά έργα, τον περασμένο αιώνα (20ο αιώνα) διατυπώθηκε η άποψη ότι στην πραγματικότητα υπάρχει άμεση σχέση και συνοχή ανάμεσά τους. Υποστηρίχθηκε μάλιστα, ότι η συ-

ντριπτική πλειονότητα των διασωθέντων στίχων που μέχρι τότε θεωρούνταν ως ένα ξεχωριστό έργο (δηλαδή οι «Καθαρμοί») δεν είναι παρά προοίμιο του έργου «Περί Φύσεως» (N. Van der Ben – The Proem of Empedocle's "Peri Physios"). Ας δούμε όμως λίγο τα δύο έργα.

Η δημιουργία της θνητής ζωής και η πορεία της

Δεν πρέπει να συγχέουμε τον Εμπεδοκλή τον Ακραγαντίνο με ένα σύγχρονο βιολόγο που μελετά τη ζωή στις επιμέρους εκφάνσεις της, αλλά ως κάποιον που την εξετάζει στο σύνολό της. Επικαλείται πρώτα απ' όλα τη Μούσα για να τον εμπνεύσει με τη θεϊκή της γνώση, προτού ο ίδιος απλώσει το λόγο του:

«Κι εσένα Μούσα, πολυσυζήτητη, κρυσταλλοβραχίονη παρθένα παρακαλώ, όσο είναι επιτρεπτό σ' εφήμερους ν' ακούσουν, πέμψε απ' της ευσέβειας τη γη πειθήνιο άρμα λόγων»

(Απ. 3, «Περί Φύσεως»)

Επηρεασμένος ίσως από την Πυθαγόρεια λατρεία της «τετρακτύος», θεωρεί ότι τα θεμέλια της κοσμικής τάξης, δηλαδή οι ρίζες πάνω στις οποίες θεμελιώνεται και από τις οποίες αντλεί κάθε οικοδόμημα της ζωής, δεν είναι περισσότερες ή λιγότερες από τέσσερις: φωτιά – γη – αέρας – νερό. Εξαιτίας του γεγονότος αυτού, εξασφαλίζεται η συγγένεια και η ενότητα όλων των ζωντανών οργανισμών όπως θα δούμε και παρακάτω, διότι όλα προέρχονται από τη συνένωση αυτών των τεσσάρων στοιχείων τα οποία ονόμασε ριζώματα.

«Τα τέσσερα ριζώματα των πάντων άκουσε πρώτα: Ζευς λαμπερός, Ήρα ζωοδότρα, Αϊδωνεύς και η Νήστις που δακρύζοντας θνητό κρουνό αναβρύζει»

(Απ. 6, «Περί Φύσεως»)

Δίνει στα ριζώματά του ονόματα θεϊκά και μάλιστα κορυφαίων θεών, για να δείξει τη θεϊκή τους υπόσταση:

- Πυρ = Ζευς, ο ζέων που φλέγεται και παρέχει τη σπίθα της ζωής.

- Γη = Ήρα, ο γόνιμος και ανθεκτικός φορέας της ζωής.

- Αέρας = Άδης ή Αϊδωνεύς, το αόρατο συνακόλουθο της θνητής ζωής, η περιοχή του θανάτου που γίνεται και ρίζα της ζωής.

• Νερό = Νήσις, η στερημένη από ζωή θεότητα του κάτω κόσμου, που με τα δάκρυά της φτιάχνει μια πηγή θνητότητας.

Με τον Άδη και τη Νήσι, ο Εμπεδοκλής μάς δείχνει ότι η ζωή έχει ρίζες και στην περιοχή του θανάτου επίσης, όπου είναι εξίσου θεμελιωμένη διότι ο θάνατος είναι φορέας της ζωής όπως και η γη. Έτσι, μας δίνει το μήνυμα ότι ζωή και θάνατος είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους, και επομένως αναιρείται κάθε έννοια περί θανάτου ως «ανυπαρξίας» της ζωής. Ήδη λοιπόν από τους πρώτους στίχους του «Περί Φύσεως» γίνεται σαφής η πεποίθηση του Ακραγαντίνου ότι η ζωή εκτείνεται πέρα από τα στενά όρια που καθορίζονται από τη γέννηση και το θάνατο κάθε θνητού όντος, όπως φαίνεται και στα αποσπάσματα 11 και 15:

«Οι ανώριμοι! Δεν έχουν μακροστόχαστες φροντίδες αφού πιστεύουν πως γεννιέται κάτι που δεν ήταν πριν, ή πως μπορεί κάτι πεθαίνοντας να εξολοθρευτεί»

«Δεν θα μπορούσε άνδρας σοφός και μάντης τούτο να πει: ότι όσο ζώντας οι θνητοί αυτό που λέγεται ζήση, τόσο μονάχα υπάρχουν και ανταμώνουν άσχημα και καλά, ενώ πριν οι θνητοί να αρμοστούν και αφού διαλυθούν, δεν υπάρχουν»

Η ζωή λοιπόν προϋπάρχει της γέννησης και συνεχίζεται μετά το θάνατο, αλλά δεν γίνεται κάπου λόγος για «ψυχή», σύμφωνα με τη χριστιανική έννοια τουλάχιστον. Τα λόγια του εστιάζονται κυρίως στο πέραςμα της ζωής από τη μια μορφή στην άλλη και επιπλέον, διαβάζουμε αλλού ότι η ζωή συνεχίζεται χάρη στην επανένωση των ίδιων στοιχείων που συγκροτούν κάθε φορά μια διαφορετική μορφή ζωής. Αυτό, μας διαβεβαιώνει, ισχύει για όλα τα όντα. (Απ. 20, «Περί Φύσεως»):

«Άλλοτε συγκλίνουν.... σε ένα όλα τα μέλη που αποκτήσαν σώμα, όταν ανθίζει και ακμάζει η ζωή. Άλλοτε πάλι διαμελίζονται... και χτυπιέται χωριστά το καθένα στην όχθη της ζωής. Όμοια συμβαίνει και με τα μικρά φυτά, με τα υδροβία ψάρια, με τα ορεσίβια θηρία και τα φτερωτά πουλιά»

Προχωρεί ακόμη περισσότερο στη διδασκαλία του λέγοντας ότι όλα όσα συγκροτούνται από τα τέσσερα ριζώματα, είναι ζωντανά όντα και διαθέτουν αίσθηση και νόηση, όπως και τα ίδια τα αθάνατα ριζώματα:

«Έτσι τα πάντα, με τη θέληση της Τύχης απόκτησαν σκέψη»
(Απ. 103, «Περί Φύσεως»)

«Μάθε ότι όλα έχουν αντίληψη και μετοχή στη σκέψη»
(Απ. 110, «Περί Φύσεως»)

Η γέννηση και ο θάνατος όλων των όντων προκαλούνται από δύο εναλλασσόμενες δυνάμεις που τις ονομάζει Φιλία (Φιλότητα ή Αφροδίτη ή Κύπρι) και Διαμάχη (ή Νείκος), και τις ανάγει σε καθολικές αιτίες συνεχούς κίνησης. Στο στάδιο της κυριαρχίας της Φιλίας, όλα είναι ενωμένα και όλες οι μεταξύ τους διαφορές έχουν εξαφανιστεί, ενώ στο στάδιο της κυριαρχίας της Διαμάχης, όλα χωρίζονται. Το δε φαινόμενο της αδιαχώριστης και συνεχούς επανάληψης γέννησης – θανάτου, ή συνένωσης και διαχωρισμού των ριζωμάτων αποτελεί μια σφαιρικότητα, τον θείο Σφαίρο, χαρακτηριστικό του οποίου είναι η απεραντοσύνη.

«Άλλοτε συγκλίνουν μέσω της Φιλίας σ' ένα, άλλοτε πάλι διαχωρίζονται μέσα στην έχθρα της Διαμάχης... Κι όσο αυτή η συνεχής εναλλαγή ποτέ δεν σταματάει, τόσο αυτά υπάρχουν πάντα σε κύκλο. Απ' αυτά πηγάζουν όλα όσα ήταν, είναι και θα είναι... Απ' αυτά και οι μακάριοι θεοί, οι πιο τιμημένοι απ' όλα»

(Απ. 17, 21, «Περί Φύσεως»)

«Διαδοχικά εξουσιάζονται κατά την περιφορά του κύκλου, και μειώνονται το ένα από το άλλο και αυξάνουν κατά τη Μοίρα»

(Απ. 26, «Περί Φύσεως»)

«Από παντού προς τον εαυτό του ίσος και κατά πάντα απέραντος, ο Σφαίρος ο κυκλοειδής χαιρόμενος τη γύρω μοναξιά του... Από την πλάτη του δεν ξεπετιούνται δυο κλαδιά, ούτε και πόδια, ούτε γρήγορα γόνата, ούτε γενετήσια μέλη, αλλά ήταν Σφαίρος... Ούτε διχόνοια ούτε διαμάχη μέσα στα μέλη του... Αλλά αφού μέσα του αυξήθηκε η Διαμάχη, όλα κατά σειρά σειδόντουσαν τα μέλη του θεού».

(Απ. 27 – 31, «Περί Φύσεως»)

Οι πεποιοθήσεις του αυτές συνεχίζονται και στο έργο «Καθαρμοί», όπου παρουσιάζεται όλο το εννοιολογικό υλικό που συγκροτούσε το σύμπαν στο «Περί Φύσεως». Δηλαδή:

1. - Τα τέσσερα ριζώματα στο απόσπασμα 115:

«Του αιθέρα η ορμή τις διώχνει προς τον πόντο. Ο πόντος τις φτύνει στο κατώφλι της γης, η γη στο φως του ακούραστου ήλιου, κι εκείνος τις ρίχνει πάλι στη δίνη του αιθέρα»

2. - Τις δύο κινητήριες δυνάμεις, Φιλία (Αρμονία) και Διαμάχη (Διχόνοια) στο απόσπασμα 122:

«Εδώ είναι ... η αιματηρή Διχόνοια και η σοβαροθώρητη Αρμονία»

3. - Τον θείο Σφαίρο μετονομάζει τώρα σε Νου, στο απόσπασμα 134:

«Ούτε ανθρώπινο κεφάλι υπάρχει στα μέλη του, από την πλάτη του δεν ξεπετιούνται δυο κλαδιά ούτε και πόδια... αλλά Νους ιερός κι ανείπωτος απλώνεται μονάχα, κι όλο τον κόσμο διαπερνά με γρήγορες Φροντίδες».

Ο Εμπεδοκλής μάς παρουσιάζει στους «Καθαρούς», τρεις ακόμη σημαντικές ιδέες, όπως και στο «Περί Φύσεως», δηλαδή:

α) Ζούμε κάτω από την κυριαρχία και μέσα στη λατρεία τις Διαμάχης, άρα έχουμε αποποιηθεί τη Φιλία.

«Αυτό το δρόμο βαδίζω κι εγώ τώρα, φυγάζ απ' το θεό κι αλήτης, στη μανιασμένη Διαμάχη υπακούοντας»

(Απ. 128, «Καθαροί»)

β) Τα όντα ούτε παραμένουν ακίνητα ούτε χάνονται πεθαίνοντας, αλλά μέσα από τη συνεχή συμφιλίωση και διαμάχη των ριζωμάτων, η ζωή μεταφέρεται μ' ένα τρόπο που δίνει την ιδέα της μετενσάρκωσης. Δεν τηρεί βέβαια στα αποσπάσματά του, κάποια συγκεκριμένη σειρά στη μετενσάρκωση των θνητών όντων στις διάφορες μορφές της ζωής, και γι' αυτό υποστηρίζει αλλού τη μετάβαση της ανθρώπινης ζωής σε ζώα και φυτά, και κατ' επέκταση αποτρέπει την κατανάλωση ζωικής σάρκας, όπως θα δούμε παρακάτω. Λέει λοιπόν:

«Ήδη εγώ κάποτε υπήρξα αγόρι και κορίτσι και θάμνος και πουλί κι αναδυόμενο, πλανόμενο ψάρι»

(Απ. 117, «Καθαροί»)

«Από ζωντανά έφτιαχνε νεκρά, τις μορφές αλλάζοντας και από νεκρά ζωντανά. (θεά) που με ξένο χιτώνα σαρκών (τις ψυχές) περιβάλλει...»

(Απ. 125,126, «Καθαροί»)

«(Κατά τη μετενσάρκωση οι άνθρωποι) ανάμεσα στα ζώα γίνονται ορεινοί λέοντες, χαμοκοίτες. Μα ανάμεσα στα ομορφόφυλλα δένδρα γίνονται δάφνες» (Απ. 127, «Καθαρμοί»)

Και συνεχίζει στο απόσπασμα 146, όπου παρουσιάζει το τελειωτικό στάδιο της περιπλάνησης του ανθρώπου, όταν οι καθαρμοί και λυτρωμένοι γίνονται τέλεια όντα και τελικά θεοί:

«Γίνονται μάντεις και υμνωδοί και γιατροί και άρχοντες των επίγειων ανθρώπων, απ' όπου αναβλαστάνουν οι θεοί, οι πιο τιμημένοι απ' όλους, σύντροφοι και ομοτράπεζοι των άλλων αθανάτων, αμέτοχοι σε ανθρώπινους πόνους και άτρωτοι»

(Απ. 146, «Καθαρμοί»)

γ) Όλα τα ζωντανά όντα είναι συγγενικά, όχι μόνο επειδή συγγροτούνται από τα ίδια ριζώματα αλλά επειδή – βάσει της ιδέας της μετενσάρκωσης – ένα σημερινό ζώο ίσως να υπήρξε γονιός ή παιδί μας σε προηγούμενη ενσάρκωση. Άρα τρώγοντας ζώα, τρώμε συγγενείς:

«Δεν βλέπετε ότι από αμέλεια του νου, καταβροχθίζετε ο ένας τον άλλον;... Τον ίδιο το γιο του που άλλαξε μορφή, ο πατέρας παίρνει και σφάζει προσευχόμενος ο άμναλος... Αφού τον σφάξει, μέσα στο σπίτι του κακό τραπέζι στρώνει. Παρόμοια, απ' τον πατέρα ο γιος και τα παιδιά απ' τη μάνα, παίρνουν ζωή και τρώνε αγαπημένη σάρκα».

(Απ. 136, 137 – «Καθαρμοί»)

Βλέπουμε ότι στην έννοια του φόνου, ο Εμπεδοκλής περιλαμβάνει και τη θυσία των ζώων για να τονίσει τη συγγένειά τους με τον άνθρωπο. Χρησιμοποιεί τη λέξη «καταβροχθίζετε» με την έννοια του τρόπου των άγριων θηρίων που καταβροχθίζουν τη λεία τους, και έτσι μπορεί να ειπωθεί ότι κατά κάποιο τρόπο κατηγορεί για κανιβαλισμό όσους θυσιάζουν και τρώνε ζώα.

Η Κάθαρση

Ο Ακραγαντίνος δεν κάνει πουθενά λόγο για «ψυχές» που οφείλουν μετά το θάνατο να ζήσουν σε κάποια καθαρτήρια περιοχή ή καθαρτήρια περίοδο. Επιπλέον λέγεται ότι δεν χρησιμοποιεί τη λέξη «ψυχή» όπως την αντιλαμβανόμαστε σήμερα.

Γι' αυτόν όλα είναι «έμψυχα» αλλά μόνο με την έννοια ότι είναι ζωντανά. Θεωρεί λοιπόν, ότι η εδώ ζωή είναι μια εποχή συνεχούς και αδιάκοπης κάθαρσης, πράγμα που σημαίνει μια αρχική απομάκρυνση από τη θεϊκή μακαριότητα και τελειότητα, και κατόπιν μια βαθμιαία επιστροφή ή επαναπροσέγγιση σε εκείνη τη μακαριότητα μετά από μακραίωνη περιπλάνηση. Διότι, όπως λέει και στα δύο έργα του:

«Εάν αυτά (τα λόγια) τα στεριώσεις βαθιά μέσα στο νου σου και τα εποπτεύσεις καλοθέλητα με καθαρτήριοις ασκήσεις, τότε όλα αυτά ισόβια θα σου παραστέκουν και πολλά άλλα θ' αποκτήσεις εξαιτίας τους, γιατί αυξάνουν αυτά κάθε ον μέσα στην ουσία του (ήθος), κατά τη δύναμη του καθενός»

(Απ. 110, «Περί Φύσεως»)

«Υπάρχει χρησμός της Ανάγκης, αρχαίο ψήφισμα θεών αιώνιο, σφραγισμένο με ευρύτατους όρκους: Αν κάποιος σε φόνο εμπλακεί μιαίνοντας τα ίδια του τα μέλη, ή εξαιτίας της Διαμάχης πατήσει τον όρκο του, από τους δαίμονες που μια μακραίωνη ζωή τούς έχει λάχει τρεις φορές μύρια χρόνια μακριά απ' τους μακάριους να πλανιούνται, στην πορεία του χρόνου γεννώμενοι με κάθε λογής μορφές θνητών, κουραστικούς μεταλλάσσοντας δρόμους ζωής»

(Απ. 115, «Καθαρμοί»)

Προσδιορίζεται λοιπόν με σαφήνεια ότι το νόημα και ο στόχος της θνητής ζωής που ανανεώνεται μέσα από τις μακραίωνες περιπλανήσεις της, είναι η τελική εξομοίωσή της με τη θεϊκή τελειότητα, όπως είδαμε και στο απόσπασμα 146 των «Καθαρμών». Το γεγονός ότι η ζωή συνεχίζεται μετά το θάνατο και τη διάλυση μιας μορφής, και μετενσαρκώνεται σε μια άλλη μορφή, δεν αποτελεί καθόλου ευχάριστο γεγονός γι' αυτήν. Αντίθετα είναι μια οδυνηρή πορεία «μεταλλαγής» μέσα από πάμπολλους «κουραστικούς δρόμους» (απ. 115).

Η μεταλλαγή αυτή – που είναι «μετάβαση» από κάποια θνητή μορφή σε κάποια άλλη – φαίνεται ότι ουσιαστικά είναι μια αλλαγή που δεν κατορθώνει να επιφέρει άμεσα το ριζικό αποτέλεσμα μια ολοκληρωτικής εξομοίωσης με τα αθάνατα ριζώματα. Διότι ο θάνατος μιας θνητής μορφής δεν οδηγεί παρά μόνο σε μια άλλη

μορφή θνητότητας. Το προνόμιο της ριζικής αλλαγής φαίνεται ότι ανήκει μόνο στους αθάνατους και όχι στους θνητούς.

Ο Εμπεδοκλής, στο έργο του «Περί Φύσεως» διαχωρίζει τα θνητά όντα από τα αθάνατα ριζώματα, διότι τα θνητά δομούνται και αποδομούνται και κανένα δεν έχει αυθύπαρκτη και σταθερή δομή (φύση), ένα μόνιμο Είναι. Οι δε αλλαγές τους οφείλονται στις εναλλασσόμενες δυνάμεις (Φιλία και Διαμάχη) που τα εξουσιάζουν:

«Φύση δεν έχει κανένα από τα θνητά, και ούτε τέλος με ολέθριο θάνατο, παρὰ μόνο σμίξιμο και εναλλαγή όσων σμίξαν'. Φύση το ονομάζουν οι άνθρωποι ωστόσο»

(Απ. 8, «Περί Φύσεως»)

Ο βιολογικός θάνατος επέρχεται με την αποδόμηση των σωμάτων των θνητών όντων, που οφείλεται στην απομάκρυνση και «εξαφάνιση» των ριζωμάτων τα οποία είχαν προηγουμένως συναρμολογήσει σε ζωντανή οντότητα. Τα ριζώματα βέβαια δεν εξαφανίζονται παρὰ μόνο εναλλάσσονται, και αυτή η εναλλαγή λαμβάνει χώρα από την αθανασία προς τη θνητότητα με το σμίξιμό τους, και το αντίστροφο. Τα ριζώματα είναι αμιγή ενώ η ίδια η θνητότητα, και όχι μόνο τα θνητά προϊόντα της, αποτελεί καρπὸ σμίξης των ἀφ' εαυτῶν χωρισμένων ριζωμάτων.

«Και ξάφνου θνητά γίνονται όσα πριν μάθαν' αθάνατα να 'ναι, και μικτά όσα πριν ήταν άμεικτα, εναλλάσσοντας δρόμους»

(Απ. 35, «Περί Φύσεως»)

Επιστρέφοντας στο απόσπασμα 115 των «Καθαρμών», βλέπουμε ότι η προσεκτική γραφίδα του Εμπεδοκλή περιγράφει με ποιητικό τρόπο τη μανιασμένη περιπλάνηση των θνητών από το ένα ρίζωμα στο άλλο, ενώ με αριστοτεχνική δεινότητα συνοψίζει την οδυνηρή πορεία της θνητής ζωής, στο στίχο 12 του ιδίου αποσπάσματος:

«Ο ένας από τον άλλο τούς δέχεται, όλοι όμως (οι θεοί) τους μισούν»

Η θνητή ζωή λοιπόν εξουσιάζεται από το «μίσος» των αθάνατων ριζωμάτων και γι' αυτό δεν πετυχαίνει εύκολα τη ριζική αλλαγή της πορείας της, που θα της εξασφαλίσει την ευτυχισμένη συνδιαλλαγή με τα αθάνατα ριζώματα. Διότι η σχέση τους με τα

θνητά είναι σχέση «διαμάχης» και κάθε αθάνατο ρίζωμα ή θεός, τα διώχνει προς κάποιο άλλο ρίζωμα σε μια ατέρμονη περιπλάνηση σύμφωνα με το χρησμό της Ανάγκης (απ. 115, «Καθαρμοί»). Ωστόσο,

«Ευτυχής όποιος απέκτησε τον πλούτο των θείων σκέψεων, και άθλιος όποιος σκοτεινή γνώμη έχει για τους θεούς»

(Απ. 132, «Καθαρμοί»)

Επίλογος

Τα παραπάνω αποτελούν μια σύντομη και πολύ γενική εξέταση ορισμένων από τις ιδέες που παρουσιάζονται στα αποσπάσματα των δύο έργων του Εμπεδοκλή, όπου ο ποιητής παραθέτει και αρκετές άλλες ιδέες. Δεν θα πρέπει βέβαια, να λησμονούμε ότι οι διασωθέντες στίχοι αποσπάστηκαν από το ευρύτερο κείμενό τους, και χρησιμοποιήθηκαν περιπτωσιακά από συγγραφείς που έζησαν πολλά χρόνια ή πολλούς αιώνες αργότερα από την εποχή του Ακραγαντίνου. Άρα ήταν συγγραφείς που ίσως να είχαν εντελώς διαφορετικές απόψεις από τον ίδιο, και πιθανόν να χρησιμοποίησαν αυτά τα Εμπεδοκλεία αποσπάσματα για να στηρίξουν δικές τους ιδέες, που μπορεί να μην ήταν ταιριαστές με την άποψη ή την εποχή του ποιητή.

Αυτό ίσως επιβαρύνεται σ' εκείνες τις περιπτώσεις που, οι μεταγενέστεροι αντιγραφείς των διασωθέντων αποσπασμάτων επέφεραν κάποιες αλλαγές στα πρωτότυπα χειρόγραφα, για να τα προσαρμόσουν στο συντακτικό και τις ιδέες των δικών τους κειμένων. Δεν αποκλείεται λοιπόν να είχαμε μια διαφορετική εικόνα για τον Εμπεδοκλή και τις διδασκαλίες του, αν είχαν διασωθεί περισσότερα, ή ίσως, και όλα τα αποσπάσματα αυτών ή και άλλων έργων του.

Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

(Στωβαίου -Ανθολόγιο)

H. Jeanmaire

«Ο Σωκράτης ήταν τόσο ολιγοέξοδος στη δίαιτά του, ώστε δεν ξέρω αν μπορεί να εργαστεί κανείς τόσο λίγο ώστε να μην κερδίζει όσα αρκούσαν στο Σωκράτη. Διότι τροφή έτρωγε τόση όση έτρωγε μ' ευχαρίστηση, και στο φαγητό προσερχόταν έτσι ετοιμασμένος, ώστε του φαγητού η επιθυμία να είναι το προσφάγι του. Και κάθε ποτό τού ήταν ευχάριστο, διότι δεν έπινε παρά όσες φορές διψούσε. Αν μάλιστα καμιά φορά καλεσμένος πήγαινε σε δείπνο, αυτό που για τους πιο πολλούς είναι πράγμα δυσκολότατο, δηλαδή να αποφύγουν να παραγεμίσουν τα στομάχια τους, ευκολότερα φυλαγόταν. Κι όσους δεν μπορούσαν να το κάνουν, τους συμβούλευε να φυλάγονται από τα φαγητά που τους παρασύρουν να τρώγουν ενώ δεν πεινούν, και να πίνουν ενώ δεν διψούν. Γιατί αυτά έλεγε πως είναι εκείνα που λυμαίνονται και τα στομάχια, και τα κεφάλια, και τις ψυχές. Έλεγε μάλιστα αστειευόμενος, πως είχε τη γνώμη ότι η Κίρκη με τέτοιου είδους πολλά φαγητά έκανε χοίρους τους ανθρώπους, όταν τους παρέθετε δείπνο. Ο Οδυσσέας όμως, και κατόπιν συμβουλής τού Ερμή, αλλά και γιατί ο ίδιος ήταν εγκρατής, απέφευγε αφού ήταν χορτάτος, να απλώνει χέρι στα φαγητά αυτά και για τούτο δεν έγινε χοίρος. Κατ' αυτό τον τρόπο λοιπόν, αστειευόμενος γύρω από αυτά τα θέματα, συγχρόνως σοβαρολογούσε»

(Ξενοφώντας Απομνημονεύματα)

«Ο άριστος άντρας που 'χει μυαλό σκέπτεται τούτο: δεν πιστεύει ότι γεννήθηκε για να τρώει, ούτε πως η ζωή έγκειται σε τούτο μόνο. Αντιθέτως πιστεύει ότι η τροφή βρέθηκε από τους ανθρώπους μόνο για να συντηρούν τη ζωή».

«Η εγκράτεια είναι καλό και για το σώμα. Βοηθά την υγεία του, και γεννά στην ψυχή σωφροσύνη. Γιατί η σωφροσύνη εξασφαλίζει αδιατάρακτη και ξάστερη ζωή, και στην ψυχή φέρνει γαλήνη».

(Ευσεβίου)

«Οι άνθρωποι προσεύχονται στους θεούς και ζητούν να έχουν υγεία, ενώ δεν γνωρίζουν ότι τη δυνατότητα αυτή την έχουν οι ίδιοι. Από έλλειψη εγκράτειας, κάνοντας το αντίθετο απ' ό,τι πρέπει, προδίνουν μόνοι τους την υγεία τους στις επιθυμίες τους»

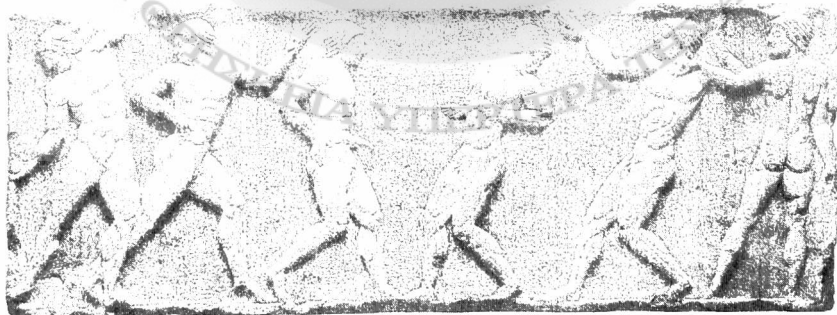
(Δημοκρίτου)

«Όποιος δεν ξέρει να εξουσιάζει τις γαστριμαργικές του ορέξεις, παθαίνει τα πιο πολλά απ' τα κακά».

Χάρη)

«Αρχή και βάση της σωφροσύνης είναι η εγκράτεια στην τροφή και το ποτό».

(Μουσωνίου)

ΟΙ ΦΤΩΧΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Βιβεκανάντα

Προς τους μοναχούς (Σαννυάσι):

Δείτε τι απλή καρδιά έχουν αυτοί οι φτωχοί και αγράμματοι άνθρωποι! Είστε ικανοί να ελαφρύνετε τον πόνο τους; Αλλιώς τι ωφελεί να φοράτε την κίτρινη ρόμπα των Σαννυάσι;

Καμιά φορά αναρωτιέμαι: σε τι ωφελεί να κτίζονται τα μοναστήρια; Γιατί να μην τα πουλήσουμε και να μοιράσουμε τα χρήματα στους φτωχούς, στους πένητες; Τι ανάγκη έχουμε εμείς από εστία, εμείς που σκέπη μας πρέπει να είναι ο ίσκιος του δένδρου; Αλίμονο! Πώς θα έχουμε καρδιά να βάλουμε έστω και μια μπουκιά στο στόμα μας, όταν οι συνάνθρωποί μας δεν έχουν αρκετά για να φάνε και να ντυθούν; Δεν θα υπάρξει ποτέ επανόρθωση γι' αυτούς;

Ένας από τους σκοπούς μου όταν πήγα να κηρύξω στη Δύση ήταν, το ξέρετε, για να βοηθήσω τους δυστυχημένους της χώρας. Όταν βλέπω την αθλιότητά τους, σκέφτομαι: Ας απορρίψουμε όλους αυτούς τους μύθους, αυτά τα κογχύλια που τα φυσάμε, αυτές τις καμπάνες που τις κτυπάμε, αυτά τα φώτα που τα κουνάμε μπροστά στις εικόνες! Ας απορρίψουμε κάθε υπεροψία επιστήμης ή σπουδών των ιερών κειμένων μας (Σάστρα) και όλων αυτών των Σαντάνα για να φθάσουμε στην ελευθέρωση της ψυχής (Μούκτι)! Ας πάμε από χωριό σε χωριό, κι ας αφιερώσουμε τη ζωή μας στην υπηρεσία των φτωχών ανθρώπων! Ας πείσουμε τους πλούσιους για τα καθήκοντά τους απέναντι στις μάζες με τη δύναμη του χαρακτήρα μας, της πνευματικότητάς μας και της αυστηρής ζωής μας!

Αλίμονο! Κανένας δεν σκέφτεται τους ταπεινούς, τους φτωχούς, τους δυστυχισμένους! Πού είναι ο άνθρωπος που θα τους συμπαθεί και θα μοιράζεται τις χαρές και τις λύπες αυτών, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του έθνους, αυτών που η δουλειά τους παράγει την τροφή όλων, αυτών που θα τους αρκούσε να έκαναν απεργία μιας ημέρας για να υψωθεί μια τεράστια κραυγή απόγνωσης στο Άστυ;

Ξέρετε μονάχα να τους λέτε αδιάκοπα: «Μη μ' αγγίζετε!». Δεν υπάρχει λοιπόν ούτε ίχνος αδελφικού αισθήματος ή Ντάρμα, σ' αυτή τη χώρα; Δεν υπάρχει πια παρά μόνο το «Μην αγγίζετε»; Ξεφορτωθείτε με μια κλωτσιά όλες αυτές τις εξευτελιστικές συνήθειες! Α! Πώς θα ήθελα να γκρεμίσω όλους αυτούς τους φραγμούς και συγκεντρώνοντας όλους να προχωρήσω φωνάζοντας:

«Ελάτε, όλοι εσείς που είστε φτωχοί και απόκληροι, εσείς οι ποδοπατημένοι! Είμαστε Ένα στο όνομα του Ραμακρίσνα!»

Αν αυτοί δεν ανυψωθούν, δεν θα ξυπνήσει ποτέ η Μεγάλη Μητέρα (η Ινδία). Σε τι χρειαζόμαστε αν δεν μπορούμε να τους βοηθήσουμε, να τους θρέψουμε, να τους ντύσουμε; Αλίμονο! Αγνοούν τα μέσα αυτού του κόσμου και δεν καταφέρνουν να κερδίζουν το ψωμί τους, αν και κοπιάζουν νύκτα και μέρα. Ενώστε όλες σας τις δυνάμεις για να απομακρύνετε το πέπλο από τα μάτια τους!

Εκείνο που βλέπω καθαρά σαν ημέρα, είναι ότι ο ίδιος ο Βράχμα, ο ίδιος Σακτί βρίσκεται σ' αυτούς και σε μένα. Δεν υπάρχει παρά μονάχα μια διαφορά βαθμού στην εκδήλωσή του. Μήπως είδατε ποτέ σας, σε όλη την παγκόσμια ιστορία, μια χώρα που να μπορεί να αναπτυχθεί και να μεγαλώσει, χωρίς να γίνεται η κυκλοφορία του αίματος κανονικά σε ολόκληρο το σώμα της; Να το ξέρετε: κανένα μεγάλο έργο δεν μπορεί να γίνει από ένα σώμα, αν ένα μέλος του έχει παραλύσει!

Μην ξανάρθετε εδώ αν βρίσκετε το έργο αυτό πολύ δύσκολο! Με τη βοήθεια του Κυρίου, το καθετί μπορεί εύκολα να πραγματοποιηθεί. Το καθήκον σας είναι να υπηρετείτε τους δυστυχισμένους και τους φτωχούς, χωρίς διάκριση κάστας και πίστης. Ποια η ανάγκη να σκεφτόσαστε για τους καρπούς των έργων σας; Το

καθήκον σας είναι να συνεχίσετε να δουλεύετε, κι όλα θα φτιάξουν με τον καιρό. Όλοι είσαστε έξυπνοι και ισχυριζόσαστε ότι είστε μαθητές μου. Πέστε μου λοιπόν, τι κάνατε; Δεν θα μπορούσατε άραγε να εγκαταλείψετε μονάχα μια ζωή για την αγάπη του άλλου;

Αναβάλλετε για την επόμενη ζωής σας το διάβασμα των ιερών κειμένων και την άσκηση του διαλογισμού! Αυτό το σώμα που βρίσκεται εδώ, ας τεθεί στην υπηρεσία των άλλων! Και τότε θα ξέρω ότι δεν ήρθατε μάταια σε μένα!

Η ποιο μεγάλη αλήθεια είναι η ακόλουθη:

Ο Βράχμα είναι παρών σε όλα τα όντα. Όλα αποτελούν τις πολλαπλές μορφές Του. Δεν υπάρχει κανένας άλλος Θεός για αναζήτηση. Το Θεό τον λατρεύει αληθινά, μόνο εκείνος που υπηρετεί όλα τα όντα!

(Από το βιβλίο «Ο Βίος του Βιβεκανάντα», Ρομέν Ρολάν)

Όσο περισσότερο ο άνθρωπος δίνει τον εαυτό του, όσο προσπαθεί να εννοήσει τη ζωή των άλλων, δίχως να ζητά τίποτε για τον ίδιο, όσο εντονότερα ζει μια ζωή υπηρεσίας, θυσίας, προσφοράς, τόσο ανακαλύπτει ότι δεν είναι απλά ένα ον από σάρκα και οστά, ένα θνητό ον, αλλά μια αθάνατη ψυχή, και ότι μέσα του κατοικεί ένας θεός.

Θα έρθει ο καιρός που ο ανταγωνισμός και η πάλη για τη ζωή δεν θα είναι πια παρά μονάχα ένας εφιάλτης του παρελθόντος. Ας εργαστούμε για τον ερχομό εκείνης της ημέρας, εκείνης της ευτυχίας που θα απλωθεί σε όλους.

Jinarajadasa - «Θεοσοφία και Επιστήμη»

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΖΩΗ

C. W. Leadbeater

(Απόσπασμα άρθρου του στο περιοδικό "The Theosophist", 1914)

Έχουμε επαναλάβει πολλές φορές ότι η θεοσοφική αντιμετώπιση των πραγμάτων της ζωής αποτελεί ένα πολύ πιο σημαντικό επίτευγμα για τον αληθινό θεόσοφο, απ' ό,τι η απλή απόκτηση πληθώρας θεοσοφικών γνώσεων. Πολλοί συχνά με ρωτούν με ποιο τρόπο μπορούν να το πετύχουν αυτό, και ενώ πραγματικά είναι η πρωταρχική ανάγκη κάθε μαθητή της θεοσοφίας, συνήθως είναι το τελευταίο που πραγματικά επιτυγχάνεται. Διότι δεν αποκτάται μόνο με τη μελέτη των θεοσοφικών βιβλίων, ούτε είναι κάποιο μάθημα που μαθαίνεται όπως ίσως συμβαίνει με άλλες διδασκαλίες της Θεοσοφίας. Αλλά είναι εκείνο προς το οποίο αναπτύσσεται σταδιακά ένας άνθρωπος, ως αποτέλεσμα όχι μόνο της βαθιάς μελέτης των θεοσοφικών κειμένων, αλλά και της προσπάθειάς του να κάνει τις διδασκαλίες αυτές τρόπο ζωής.

Συνηθίζουμε να λέμε ότι η Θεοσοφία δεν είναι μια θρησκεία αλλά μάλλον μια φιλοσοφία, η οποία βρίσκεται στο βάθος όλων των γνωστών θρησκειών. Αυτό είναι απόλυτα αληθινό, όπως είναι επίσης αληθινό ότι η θεοσοφική διδασκαλία μάς παρέχει εκείνο το κίνητρο συμπεριφοράς που κάθε άνθρωπος θα έπρεπε κανονικά να βρίσκει μέσα στην ιδιαίτερη θρησκευτική του πίστη. Η Θεοσοφία είναι ταυτόχρονα μια φιλοσοφία, μια «θρησκεία» και μια επιστήμη. Είναι φιλοσοφία διότι μας παραθέτει μια ικανοποιητική και κατανοητή θεωρία για τη σύσταση και την αιτία της ύπαρξης του σύμπαντος. Είναι «θρησκεία» διότι μας μιλά για το Θείο, ή αλλιώς Θεό, για τη συγγένειά Του με την ανθρωπότητα, καθώς και το σχέδιό Του για την εξέλιξή μας. Τέλος, είναι επιστήμη διότι μας παρουσιάζει τις διδασκαλίες της όχι ως απλές αφηρημένες θεωρίες, αλλά ως συμπεράσματα που απορρέουν από γεγονότα τα οποία τέθηκαν

επανειλημμένα υπό προσεκτική παρατήρηση.

Ως «θρησκεία» είναι εντελώς διαφορετική από τη συνηθισμένη θρησκευτική πίστη της Δύσης. Εμείς έχουμε συνηθίσει σε μια θρησκεία που πρακτικά εφαρμόζεται πολύ δύσκολα στην καθημερινή ζωή. Και εκτός από ορισμένες μικρές ομάδες πιστών που ανήκουν στα μοναστήρια, πολύ λίγοι άνθρωποι ακολουθούν επακριβώς τις διδασκαλίες του Ιησού Χριστού. Συνήθως πιστεύεται ότι όσοι πηγαίνουν τακτικά στην εκκλησία, κάνουν δωρεές και ζουν μια ευγενική ζωή, κάνουν εκείνο που πρέπει να κάνει κάθε σωστός χριστιανός. Αλλά, αν δούμε τα πράγματα κατάματα δίχως να κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, θα αντιληφθούμε ότι όλα αυτά γίνονται από ανθρώπους που είναι ήδη από μόνοι τους ευγενικοί και καλοί, και όχι επειδή ακολουθούν κάποιες θρησκευτικές εντολές. Το ίδιο πράγμα παρατηρείται και στις υπόλοιπες γνωστές θρησκείες.

Κάθε μεγάλη θρησκεία περιέχει τα ίδια ηθικά διδάγματα και αν οι άνθρωποι μπορούσαν να τα ακολουθήσουν ορθά, θα ερχόταν στον κόσμο κάτι σαν την «επί γης ειρήνη». Ευτυχώς υπάρχουν πολλοί σήμερα που διέπονται από έναν αρκετά ικανοποιητικό βαθμό καλοσύνης, αλλά δυστυχώς ελάχιστοι οι οποίοι ακολουθούν πιστά τις διδασκαλίες της ιδιαίτερης θρησκείας τους. Αν ρωτήσετε γιατί, θα σας απαντήσω ότι αυτό μάλλον οφείλεται στο γεγονός ότι κατά βάθος δεν τις πιστεύουν όσο οι ίδιοι νομίζουν. Ακολουθούν κάποια πράγματα όπως π.χ. τον Κυριακάτικο εκκλησιασμό, αλλά δεν εφαρμόζουν τα διδάγματα της πίστης τους στην καθημερινή τους ζωή.

Συνήθως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις έρχονται σε αντίθεση με την επιστημονική πεποίθηση και γνώση. Κάθε άνθρωπος που συναντά ένα επιστημονικά αποδεδειγμένο γεγονός βασισμένο σε συμπεράσματα πειραμάτων, γνωρίζει ότι μπορεί να το δεχθεί με ασφάλεια και να πράξει ανάλογα. Γνωρίζει επακριβώς τι πρέπει να κάνει ή να περιμένει, και κανείς δεν θα τον πείσει για το αντίθετο. Γνωρίζει π.χ. ότι η ροή των υδάτων είναι πάντοτε καθοδική και δεν θα περιμένει να συναντήσει κάπου το αντίθετο. Αλλά οι άνθρωποι, παρότι αποδέχονται νοητικά τις κυριότερες θρησκευτικές διδασκαλίες, στην καθημερινή ζωή τους ενεργούν με τον αντίθετο ακριβώς τρόπο. Αυτό προφανώς συμβαίνει διότι αυτές οι διδασκαλίες τούς φαίνονται εξωπραγματικές και στην πραγματικότητα δεν τις πιστεύουν καθόλου.

Ένας αληθινός θεόσοφος όμως αντιμετωπίζει τη Θεοσοφία εντελώς διαφορετικά, και κάνει τις διδασκαλίες της πράξη στη ζωή του. Στην αντίθετη περίπτωση δεν είναι πραγματικός θεόσοφος, και δεν διαφέρει καθόλου από κάθε άλλο απλό θρησκευόμενο άνθρωπο. Αυτό λοιπόν είναι το μυστικό της θεοσοφικής στάσης και της αντιμετώπισης της ζωής. Πρόκειται για τη συμπεριφορά που υιοθετεί εκείνος ο οποίος πραγματικά πιστεύει όλα όσα κάποιοι άλλοι απλά δηλώνουν ότι πιστεύουν ή αποδέχονται, και τα οποία εφαρμόζει στην καθημερινή ζωή του ως αληθινά γεγονότα.

Υπήρξαν μερικά άτομα που έγιναν μέλη της Θεοσοφικής Εταιρείας για κάποιο χρονικό διάστημα και αργότερα έφυγαν από τους κόλπους της. Εκείνοι όμως δεν υπήρξαν ποτέ πραγματικοί θεόσοφοι. Μπορεί βέβαια, ένα άνθρωπος να δεχθεί ορισμένους κανόνες, να τους ακολουθήσει προσωρινά και στη συνέχεια να κουραστεί και να εγκαταλείψει. Αλλά αυτό μπορεί να συμβεί μόνο όταν πρόκειται για κανόνες που δεν αποτελούν νόμους της Φύσης, παρά μονάχα τυχαίους κανόνες που γίνονται εθελοντικά αποδεκτοί. Η αποδοχή όμως της θεοσοφικής διδασκαλίας σε βάθος, έχει ως σκοπό να ανοίξει τον πνευματικό οφθαλμό του ανθρώπου ώστε να δεχθεί αλήθειες, καθώς και να αποκτήσει συμπληρωματικές γνώσεις για τη ζωή, τις οποίες είναι αδύνατο να λησμονήσει αργότερα.

Κάθε άνθρωπος που γνώρισε και ένιωσε μέσα του αυτές τις αλήθειες, δεν θα μπορούσε ποτέ να τις αγνοήσει και ουδέποτε θα ξαναβρεθεί στη θέση ανθρώπου που δεν τις γνώρισε ποτέ. Επομένως, εκείνος που έχει αποκτήσει τη θεοσοφική στάση απέναντι στη ζωή, δεν θα τη χάσει ποτέ. Από καιρού εις καιρόν πιθανόν να δυσκολεύεται να την ακολουθήσει επακριβώς, αλλά θα γνωρίζει πάντοτε πολύ καλά ότι έχει προσωρινά ξεφύγει από εκείνα που γνώρισε και ένιωσε μέσα του. Γι' αυτό θα προσπαθεί συνεχώς να επανέλθει με μεγαλύτερη επιτυχία και ακρίβεια κάθε φορά.

Όποιος αντίκρισε έστω και μία φορά το φως του ήλιου, δεν θα μπορέσει ποτέ ύστερα να αρνηθεί την ύπαρξή του, παρά το γεγονός ότι από καιρού εις καιρόν το φως αυτό κρύβεται στα σύννεφα. Κατά τον ίδιο τρόπο όποιος έχει έστω και μία φορά νιώσει μέσα του την αλήθεια της Θεοσοφίας, και έχει αφήσει να χρωματιστεί ολόκληρη η ζωή του από το Θεοσοφικό Φως, ποτέ πια δεν θα οπισθο-

δρομήσει και δεν θα ξαναπέσει στο δογματισμό και τον υλισμό. Πώς επιτυγχάνεται η θεοσοφική στάση απέναντι στη ζωή; Θα σας δώσω ένα παράδειγμα.:

Ας πάρουμε τις τρεις πιο συνηθισμένες θρησκευτικές διδασκαλίες: α) Ο Θεός – ή Θεϊόν – είναι καλός. β) Ο άνθρωπος έχει αθάνατη ψυχή. γ) Ό,τι σπέρνει κανείς, αυτό θερίζει. Αν τις αποδεχθούμε και τις τρεις ως απλές θρησκευτικές πίστεις, τότε χάνουν την ουσία τους. Αλλά εκείνος που τις νιώθει βαθιά μέσα του γνωρίζει ότι είναι αλήθειες, και ότι μέσα από αυτές μπορεί να αποκτήσει όλα τα καλά αν εργαστεί μαζί τους.

Εφόσον ο Θεός (το Θεϊόν) είναι καλός, τότε όλα τα πράγματα προχωρούν προς ένα τέλος που είναι καλό για όλους. Γι' αυτό, όταν ένας άνθρωπος επιτρέπει στον εαυτό του να νιώθει μίζερα εξαιτίας κάποιων δύσκολων γεγονότων της ζωής του, δεν αντιλαμβάνεται σε βάθος την παραπάνω αλήθεια. Δεν πιστεύει ότι ο Θεός είναι καλός, και η προφανής λύπη που προκαλούν οι δύσκολες καταστάσεις τού φαίνεται πιο πραγματική απ' ό,τι η μεγάλη αλήθεια που κρύβεται πίσω απ' όλα. Αντιλαμβάνομαι πολύ καλά ότι δεν είναι τόσο εύκολο να διακρίνουμε πως όλα προχωρούν μαζί προς ένα καλό τέλος, αλλά αυτό μας συμβαίνει διότι βλέπουμε μόνο το μερικό, ή το ξεχωριστό και αδυνατούμε να αντιληφθούμε ότι όλα συνταιριάζουν με τον τρόπο τους στο Μεγάλο Σχέδιο της Εξέλιξης.

Δεν αρνούμαστε την ύπαρξη του κακού βέβαια, αλλά πρεσβεύουμε ότι καθετί πραγματικά κακό προέρχεται από τον ίδιο τον άνθρωπο και γεννιέται κάθε φορά που καταπατάει το Θείο Νόμο. Η Θεότητα αφήνει ελεύθερη τη βούληση του ανθρώπου μέχρι ένα βαθμό, αλλά ο άνθρωπος χρησιμοποιεί αυτό το δώρο με λανθασμένο τρόπο, και αν τα πράγματα δεν φαίνονται να πηγαίνουν τόσο καλά στις δυσκολίες της ζωής μας, παρά τις δικές μας προσπάθειες να κάνουμε το καλύτερο δυνατό ώστε να επέλθει ισορροπία, τότε σίγουρα υπάρχει κάποιος λόγος γι' αυτή την καθυστέρηση ή ίσως, την αποτυχία μας, καθώς και κάποιο μάθημα που πρέπει να μάθουμε. Γιατί λοιπόν να θλιβόμαστε τόσο πολύ και ν' ανησυχούμε;

Παρότι όλα τείνουν προς ένα ένδοξο τέλος για όλους μας, αυτό βρίσκεται ακόμη πολύ μακριά μας αλλά εμείς, όταν βλέπουμε γύρω μας το άδικο και τον πόνο, οφείλουμε να προσπαθούθμε με όλες τις δυνάμεις μας για να αποδοθεί το δίκαιο, διακινδυνεύοντας ακόμη

και μια αποτυχία στις προσπάθειές μας. Όποιος όμως ανησυχεί υπερβολικά και μάλιστα πέφτει στη μελαγχολία, δεν είναι αληθινός θεόσοφος και επιπλέον εκπέμπει αρνητικά συναισθήματα και επιβλαβείς δονήσεις που μπορεί να προξενήσουν κακό στους άλλους ανθρώπους γύρω του.

Ο αληθινός θεόσοφος γνωρίζει ότι τόσο η μελαγχολία όσο και η κατάθλιψη, δεν είναι απλά αδυναμίες αλλά «εγκληματικές» ενέργειες για τον ίδιο και το περιβάλλον του. Γνωρίζει ότι είναι άχρηστο και ανόητο να σκοντάφτει στα προβλήματα που δυσκολεύουν τη ζωή του. Γνωρίζει ότι κανένα από αυτά δεν θα του παρουσιαζόταν αν δεν το είχε προκαλέσει μόνος του, και επομένως τα εκλαμβάνει ως χρέη προς εξόφληση προτού καταστεί ικανός να προχωρήσει στην εξέλιξή του. Δεν δειλιάζει όταν διαπιστώνει αδυναμία και ανεπάρκεια στο χαρακτήρα του, διότι γνωρίζει ότι αυτός ο ίδιος ευθύνεται για το ποιόν του, που αποτελεί προϊόν προηγούμενων ζωών, και κανείς άλλος πέρα από τον ίδιο δεν θα μπορέσει να τον αλλάξει προς το καλύτερο. Γνωρίζει ότι κάθε κακή πράξη του παρελθόντος του ήταν πεπερασμένης διάρκειας, και επομένως θα έχει πεπερασμένο αποτέλεσμα στο παρόν. Ότι ο ίδιος αποτελεί μια ζώσα δύναμη ικανή να αντλεί δίχως πρόβλημα από τη Θεότητα, της οποίας αποτελεί μια έκφραση και μια προβολή εν πνεύματι.

Ο πραγματικός θεόσοφος γνωρίζει επίσης, ότι η Θεότητα είναι απεριόριστη αγάπη που διαποτίζει το σύμπαν, το οποίο οδηγείται σταθερά προς την τελική ένωση μαζί Της. Ότι δεν χρειάζεται να κάνει ούτε θυσίες, ούτε προσφορές και συνεχείς προσευχές προς το Θείον ώστε να μας χαρίζει περισσότερα. Είναι αρκετή η δική μας αγάπη και η προσφορά υπηρεσίας προς τον συνάνθρωπό μας, διότι το Θείον εκδηλώνεται μέσα μας δια της αγάπης, και το μόνο που οφείλουμε να κάνουμε είναι να γίνουμε ένα ακόμη καλύτερο και καθαρότερο κανάλι για την εκδήλωσή Του. Αυτό μου φαίνεται ότι είναι η μεγαλύτερη αλήθεια, πάνω στην οποία στηρίζονται όλες οι άλλες αλήθειες. Και όταν ένας άνθρωπος διαπερνάται ολοκληρωτικά από την υπέρτατη βεβαιότητα της αιώνιας αγάπης και της απόλυτης δικαιοσύνης, αναγνωρίζει πως όλα τα άλλα πράγματα στη Φύση έχουν τη θέση τους στο Κοσμικό σχήμα.

Ο άνθρωπος συναντάει δυσκολίες στη ζωή του που δεν μπορεί να επιλύσει και δοκιμάζεται, και συχνά πιστεύει ότι κάπου υπάρ-

χουν ατέλειες στο Θείο Σχήμα. Αυτό είναι μια φυσιολογική ανθρώπινη αντίδραση, αλλά είναι λάθος. Διότι εκείνος που βλέπει μόνο την υλική όψη της ζωής, εύκολα οδηγείται στην απαισιοδοξία, ενώ όποιος αντιλαμβάνεται κάτι περισσότερο πέρα από το υλικό πεδίο, είναι σε θέση να εκτιμήσει καλύτερα τα πράγματα. Το κακό μπορεί να παρουσιαστεί, και παρουσιάζεται, αλλά είναι μόνο προσωρινό και τα αποτελέσματά του αργά ή γρήγορα παρασύρονται μακριά από το ισχυρό κύμα της εξέλιξης. **Αυτό αποτελεί συμπαντικό νόμο.**

Ο πραγματικός θεόσοφος επομένως, αντιμετωπίζει τη ζωή με απόλυτη εμπιστοσύνη και απόλυτο φιλοσοφικό πνεύμα, ενώ ο σκοπός του είναι να αποβεί συνεργάτης της Θεότητας έως το έσχατο των δυνάμεών του. Αναλαμβάνοντας αυτό το ρόλο δεν έχει άλλη επιλογή από το να είναι ευτυχισμένος, διότι νιώθει πως είναι ένα με το Θείο το οποίο είναι ευτυχία και μακαριότητα. Μόλις μπορέσει να αντιληφθεί ότι ολόκληρη η Φύση είναι το ένδυμα του Θείου, αποκτά την ικανότητα να διακρίνει καθαρά το κρυμμένο κάλλος και τη δόξα Του. Όλα αυτά τα παραπάνω μπορεί να τα επιτύχει, αρκεί να βιώνει τη Θεοσοφία, να ζει σύμφωνα με τη Θεοσοφία και να της επιτρέπει να τον εμπνέει και να τον καθοδηγεί. Πολλές φορές έχουμε πει ότι όποιος επιθυμεί να διαβεί την Ατραπό, πρέπει αυτός ο ίδιος να γίνει η Ατραπός. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να περπατά επάνω της με απόλυτα φυσιολογικό τρόπο σαν να μην είναι κάτι ξεχωριστό από αυτόν, αλλά σαν να αποτελεί τμήμα του εαυτού του και να μην μπορεί να ζει με διαφορετικό τρόπο.

Υπάρχουν εκείνοι που έχουν δεχθεί τις αλήθειες με διανοητικό τρόπο και συνήθως αντιλαμβάνονται μόνοι τους ότι σε αρκετά σημεία αδυνατούν να τις κατανοήσουν απόλυτα. Αλλά εκείνος που βιώνει τη θεοσοφική διδασκαλία, κερδίζει πολύ περισσότερα πράγματα από μια απλή διανοητική γνώση. Διότι μέσω της δικής του προσωπικής εμπειρίας γεννιέται και αναπτύσσεται εντός του μια ζωηρή βεβαιότητα και γνώση για τις θεοσοφικές αλήθειες, η οποία ποτέ δεν χάνεται όπως συμβαίνει με τις διανοητικές γνώσεις. Τότε είναι που εκτελεί τη θέληση του «Πατρός εν τοις Ουρανοίς» και γνωρίζει κατά πόσον η Θεοσοφία είναι αληθινή ή όχι.

Μόνο ζώντας τη θεοσοφική ζωή επιτυγχάνεται η πραγματική θεοσοφική στάση απέναντι στη ζωή.

ΤΟ ΤΑΟ ΤΕ ΤΣΙΝΓΚ

W. E. Soothill

Μια γοητευτική λέξη μπερδεύει από την αρχή τον μελετητή: η λέξη **Ταό**. Από τούτη τη λέξη ονομάστηκαν οι οπαδοί του Λάο Τσε «Ταοϊστές», και η θρησκεία «Ταοϊσμός». Η λέξη αυτή δεν ήταν καινούργια στην Κίνα, γιατί υπήρχαν πριν από τον Λάο Τσε άλλοι στοχαστικοί άνθρωποι που ερευνούσαν και ακολουθούσαν το Ταό. Η σημασία της είναι με μια λέξη: Η ΟΔΟΣ. Σαν ήχος και έννοια, παρουσιάζει ομοιότητα με τη μεγάλη βουδιστική λέξη Ντάρμα, που σημαίνει Νόμος. Μα η υποψία πως υπάρχει ινδουιστική επίδραση στον Ταοϊσμό, δεν στηρίζεται πουθενά, γιατί η λέξη «Ταό» έχει χρησιμοποιηθεί πριν από την εποχή του Λάο Τσε για να εκφράσει τις λειτουργίες της Φύσης, και μπορεί να θεωρηθεί ότι σημαίνει την Πορεία ή την Οδό της Φύσης, ή το Φυσικό Νόμο.

Φαίνεται αλήθεια αδύνατο να βρεθεί στις Δυτικές γλώσσες λέξη που να αντιστοιχεί ακριβώς μ' αυτό. Είχα προσπαθήσει να χρησιμοποιήσω τον όρο «Φύση» στις διάφορες περιπτώσεις όπου αναφέρεται το «Ταό», και διαπίστωσα ότι αν χρησιμοποιηθεί με κεφαλαίο «Φ» στην απόλυτη έννοια του Ταό, και με μικρό «φ» για τις σχετικές και συγκεκριμένες του έννοιες, τότε προσεγγίζει καλύτερα τη σημασία του. Και αν μπορείτε να συλλάβετε στην πανθεϊστική της έννοια την ιδέα μιας «Δύναμης που πάνω της στηρίζεται η δικαιοσύνη», μιας Δύναμης που είναι άυλη, που δεν

μπορούμε να την ορίσουμε, που είναι παντοτινή, που βρίσκεται παντού, και που κάθε φορά εκδηλώνεται και διαφορετικά σε μύριες μορφές ή δυνάμεις, θα έχετε τότε κάποια έννοια της ιδέας που καθώς φαίνεται αγωνίζεται ο Λάο Τσε να την εκφράσει στο Ταό Τε Τσινγκ. Από αυτή την άποψη, αν μπορούσαμε να μεταφράσουμε ελεύθερα χρησιμοποιώντας τη λέξη «Δύναμη» αντί για τη λέξη «Οδός», θα αποδίδαμε την αρχική φράση του Ταό Τε Τσινγκ έτσι:

«Η Δύναμη που μπορούμε να την ορίσουμε, δεν είναι η αιώνια Δύναμη. Το όνομα που μπορούμε να της δώσουμε, δεν είναι το όνομά της το αιώνιο. Αν δεν έχει όνομα, είναι η αρχή του σύμπαντος, (του ουρανού και της γης). Αν έχει όνομα, είναι η γεννήτρα (η μάνα) όλων των πραγμάτων. Γι' αυτό (μονάχα όποιος είναι) πάντα χωρίς πάθος, μπορεί να θωρήσει το μυστήριό της. (Όποιος είναι) πάντα υποταγμένος στα πάθη του, μπορεί να δει μονάχα τα εξωτερικά της φανερώματα. Τούτα τα δυο (το μυστήριο, δηλαδή το άυλο, και το φανέρωμα, δηλαδή το υλικό) έχουν διαφορετικό όνομα, αλλά την ίδια προέλευση. Είναι του κάθε μυστηρίου η φύλη».

Το Ταό μπαίνει στην ανθρώπινη ζωή σαν ηθική αρχή με τη μορφή τού Τε, δηλαδή της αρετής. Από εκεί προέρχεται και το όνομα του βιβλίου, Ταό Τε Τσινγκ, δηλαδή κλασικό έργο για το Ταό και για την αρετή. Ο ενάρετος πάντα γυρεύει να συμμορφωθεί με το Ταό σ' όλα τα πράγματα, αλλά όπως το Ταό, έτσι κι αυτός το κάνει δίχως κόπο. Σαν το νερό είναι πάντα ταπεινός, και γυρεύει τη χαμηλότερη θέση, κι όπως το νερό το πιο μαλακό πράγμα στον κόσμο μπορεί και τα πιο σκληρά πράγματα να τα διαλύσει, έτσι μπορεί κι αυτός. Αφού το Ταό είναι αντίθετο με τη δράση του αγώνα, ο Λάο Τσε υποστηρίζει την τακτική της αδράνειας, δηλαδή την έλλειψη κάθε επέμβασης, τον ησυχασμό. Φυσική συνέπεια αυτού του ησυχαστικού πνεύματος είναι ότι εκφράζεται καθαρά και ξάστερα η θεωρία πως ο άνθρωπος πρέπει να ανταποδίδει το καλό αντί για το κακό που του κάνουν.

Αυτές είναι μερικές από τις ιδέες της σύντομης πραγματείας που αποδίδεται στον Λάο Τσε. Το περιεκτικό της ύψος δυσκο-

λεύει εξαιρετικά όχι μόνο τη μετάφρασή της, αλλά και την κατανόησή της. Πολλές φορές ο Λάο Τσε φαίνεται σαν να αγωνίζεται να εκφράσει ιδέες που παραείναι βαθιές για το λεξιλόγιό του. Για την έξοχη συμβολή του στον ιερό σκοπό να φανερωθούν στους ανθρώπους οι πνευματικές τους δυνατότητες, μπορούμε βέβαια να του αποδώσουμε φόρο ευγνωμοσύνης. Με όλες του τις υπερβολές και με όλες του τις ελλείψεις, το Ταό Τε Τσινγκ αξίζει να έχει πιο τιμητική θέση στο πρόγραμμα των ιερών σπουδών, από εκείνη που του δόθηκε μέχρι σήμερα.

(Από το βιβλίο. «Οι Τρεις Θρησκείες της Κίνας»)

- Ο Σοφός ενεργεί δίχως δράση και διδάσκει δίχως λόγια.
- Δεν γίνεται ικανός να αποκτήσει τη σοφία όποιος δεν απαρνιέται κάθε ενδιαφέρον για τον εαυτό του.
- Εξαγνίστε τον εαυτό σας και απομακρύνετε από το νου σας κάθε προφανή πληροφορία και γνώση, και θα μπορέσετε τότε να γίνετε ελεύθεροι και απεγάδιαστοι. Αγαπήστε τους ανθρώπους και διατηρήστε την τάξη στο περιβάλλον σας, και ύστερα δεν θα χρειάζεται να κάνετε άλλες πολυπράγμονες πράξεις.
- Μπορεί κανείς να μετατρέψει το λασπωμένο νερό σε καθαρό νερό; Αν όμως το αφήσετε ήσυχο και ατάραχο, σιγά-σιγά θα καθαρίσει μόνο του.
- Μπορεί κανείς να εξασφαλίσει γρήγορα την κατάσταση της απόλυτης γαλήνης; Αν όμως αφήσετε το χρόνο να ενεργήσει για σας, η κατάσταση της γαλήνης θα έρθει μόνη της σιγά-σιγά.

• Συγκρατείτε τα λόγια σας, και τα πράγματα θα διορθώνονται μόνα τους. Ο αγέρας δεν λυσομανάει όλη την ημέρα. Η καταρρακτώδης βροχή δεν πέφτει ολημερίς. Έτσι λειτουργεί η Φύση. Και αν η ίδια η Φύση δεν μπορεί να διατηρήσει για πολύ καιρό τις δυνάμεις των στοιχείων της, πολύ περισσότερο δεν μπορεί να το κάνει ο άνθρωπος.

• Η δραστηριότητα κατακτά το ψύχος, αλλά η γαλήνη κατακτά τη θερμότητα. Η αγνότητα και η γαλήνη είναι οι σωστές αρχές για τον άνθρωπο.

• Ακόμη και κλεισμένος στο σπίτι του ένας άνθρωπος μπορεί να γνωρίσει ολόκληρο τον κόσμο. Δίχως να κοιτάξει καθόλου έξω από το παράθυρό του, μπορεί να διακρίνει το Δρόμο του Ουρανού. Όσο πιο μακριά στον κόσμο ταξιδεύει κανείς, τόσο λιγότερα γνωρίζει. Επομένως, δίχως να μετακινηθείτε διόλου, μπορείτε να διακρίνετε. Και δίχως να πράξετε, μπορείτε να πετύχετε.

Ταό Τε Τσινγκ

(Πραγματεία για το Δρόμο και την Αρετή)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ
ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
 ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ.210 3620702 ΤΗΛ & FAX: 210 3610961
 Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

- Τρίτη 4, ΗΛΙΟΣ. Φώφη Καραμανλή:
 Η Ελληνική Γλώσσα στην Καππαδοκία
- Τετάρτη 5, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νικητόπουλος: Αποκάλυψη
- Πέμπτη 6, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρή:
 Οι Μαγικές Ιδιότητες και ο Συμβολισμός των Φυλακτών
- Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Γιάννης Κυριακάκος: Φιλοσοφία και Φυσική
- Τρίτη 11, ΗΛΙΟΣ. Θοδωρής Καφετζόπουλος:
 Οι Επτά Ρίζες Φυλές κατά την Άννη Μπέζαντ
- Τετάρτη 12, ΥΠΑΤΙΑ. Θοδωρής Καφετζόπουλος:
 Ο Διδάσκαλος Κόμης του Αγίου Γερμανού
- Πέμπτη 13, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:
 Η Ουσία της Μπαγκαβάτ Γκιτά
- Παρασκευή 7 ΑΛΚΥΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα:
 Η Πλατωνική Εσχατολογική Μύηση
- Τετάρτη 26, ΥΠΑΤΙΑ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Η Φωνή της Σιγής
- Πέμπτη 27, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
 Περί Μετενσάρκωσης (μέρος 2ο)

ΜΑΙΟΣ

- Τρίτη 2, ΗΛΙΟΣ. Θοδωρής Καφετζόπουλος:
 Οι Επτά Ρίζες Φυλές κατά την Άννη Μπέζαντ (μέρος 2ο)
- Τετάρτη 3, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Λέτσερις:
 Βρικόλακες –Μια Θεοσοφική Άποψη
- Πέμπτη 4, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Το Δένδρο της Ζωής

- Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Μαρία Μελισσαροπούλου: Κρισναμούρτι
 Τρίτη 9, ΗΛΙΟΣ. Ηρώ Ζάραγκα:
 Λαβύρινθος. Το Σημαίνον και το Σημαινόμενο
 Τετάρτη 10, ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ
 Πέμπτη 11, ΑΠΟΛΛΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα:
 Η Ένθεος Μαντεία στην Αρχαία Ελλάδα
 Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Θέμις Μανσόλας: Μονισμός
 Τρίτη 16, ΗΛΙΟΣ. Κυριακή Αντωνίου:
 Χριστιανική Επιστήμη.- Θρησκεία - Θεραπεία
 Τετάρτη 17, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νικητόπουλος:
 Η Δύναμη των Συμβόλων
 Πέμπτη 18, ΑΡΤΕΜΙΣ. Μαρία Βάγια: Το Αστρικό Πεδίο (μέρος 3ο)
 Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Θόδωρος Κατσιφής:
 Οι Θεοί του Επίκουρου
 Τρίτη 23, ΗΛΙΟΣ. Νίκος Κορμανός: Η Ψυχή
 Τετάρτη 24, ΥΠΑΤΙΑ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Θεοσοφίας
 Πέμπτη 25, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής: Το Πέταγμα του Αετού
 Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Νίκος Κορμανός:
 Ο Ρυθμός – Ερμητικός Νόμος
 Τρίτη 30, ΗΛΙΟΣ. Κυριακή Αντωνίου: Η Οδός της Μακαριότητας
 Τετάρτη 31, ΥΠΑΤΙΑ. Περικλής Ιορδανίδης: Η Τέχνη της Αθανασίας

ΙΟΥΝΙΟΣ

- Πέμπτη 1, ΑΡΤΕΜΙΣ. Έρικα Λέτσερις: Η Ατραπός
 Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Ελεύτερη Συζήτηση
 Τρίτη 6, ΗΛΙΟΣ. Ελεύτερο Θέμα
 Τετάρτη 7, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νικητόπουλος:
 Το Άγιο Δισκοπότηρο και το Μυστήριο της Αιώνιας Ζωής
 Πέμπτη 8, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Κάρμα (μέρος 3ο)
 Τετάρτη 14, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Λέτσερις: Η Αριάδνη και ο Λαβύρινθος
 Πέμπτη 15, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Ελεύτερη Συζήτηση

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α όρο-
φος Κωδ. 106 71, είναι ανοι-
κτά κάθε ημέρα από 10.30 -
1, εκτός Σαββάτου και Κυ-
ριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:

Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη

Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας

Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς

Λαμία: Γ. Μουτάφης

Λάρισα: Ισ. Φελλούς

Πάτρα: Σ. Ιγγλέσης

Ρόδος: Αντ. Βεργωτής

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος

Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης

Κύπρος:

Αθαν. Παπαδόπουλος

Γρ. Αυξεντίου 29

Μέγαρο Δίπα 456

T.T. 6021, Λάρνακα

Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι	5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ	10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram.....	8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram	8€
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold	14€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΕΞΑΝΤΛΗΜΕΝΑ
ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ:

Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες - Ernest Wood
Η Αρχαία Σοφία - Άννη Μπέζαντ
Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - Α. Μπέζαντ, C.W. Leadbeater
Κάρμα Γιόγκα - Swami Vivekananda
Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

*Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
T.T. 106 71*

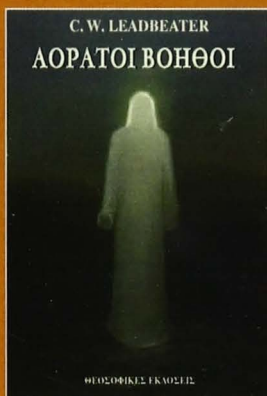
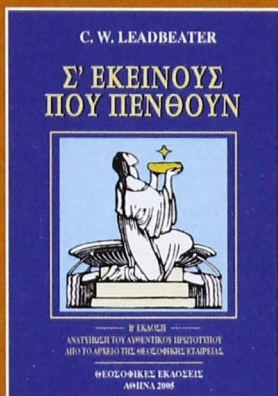
Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ
 από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις
 τα έργα του
C W. Leadbeater

Σ' Εκείνους που Πενθούν
Αόρατοι Βοηθοί
 (Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
 στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
 Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

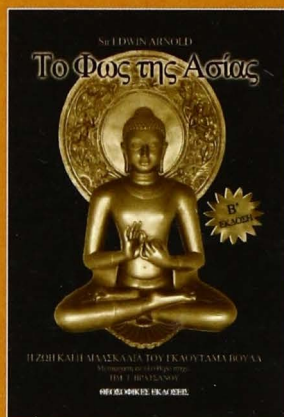
Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Αόρατοι Βοηθοί.....14€

Σ' Εκείνους που Πενθούν.....6€

Κυκλοφόρησε η νέα έκδοση του έργου του SIR EDWIN ARNOLD

«ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ»

Ένα υπέροχο ποίημα μεταφρασμένο σ' ελεύθερο στίχο από τον Τιμολέοντα Βρατσάνο, που περιγράφει τη ζωή, την αναζήτηση, την αγωνία για την αιτία του πόνου και τη λύτρωση, το κάρμα, την αγάπη, τη μετενσάρκωση, και γενικά όλη τη διδασκαλία του Κυρίου Γκαουτάμα Βούδα.

Νέος γεμάτος ζωή και νιάτα, εγκατέλειψε βασιλικές τιμές και δόξες και έφυγε ντυμένος με το κίτρινο ένδυμα του ασκητή, αποφασισμένος να βρει την αιτία του πόνου και τη λύτρωση όλων των όντων.

Με το έργο του αυτό ο Sir Edwin Arnold μας δείχνει ότι αν αφαιρέσουμε όλες τις προλήψεις με τις οποίες γέμισαν οι άνθρωποι το Βουδισμό, θα ανακαλύψουμε ότι δεν είναι μια θρησκεία γεμάτη εξωτερικούς τύπους και λατρείες, αλλά είναι η θρησκεία της συμπόνιας, της αγάπης, της ελεημοσύνης, της γλύκας και της καλοσύνης.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ